Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй, Министрнүүдэй Советэй орган

1921 оной 21-һээ гарана | № 24 (14135) | 1976 оной январиин 31, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой үнинэй хонишон, коммунист Бутыд Гармажаповна Банзаракцаева юһэдэхи табан жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргээ. Жэшээлхэдэ, 1975 ондо зуун эхэ хонин бүриһөө 121 хурьга абаһан, хонин бүхэнһөө 4,7 килограмм нооһо абанхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: аймагай мэдээжэ хонишон, колхозой парткомой гэшүүн Б. Г. Банзаракцаева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

АРТИ, ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ТОГТООЛЫЕ ЕСПУБЛИКЫМНАЙ АЖАЛШАД ҺАЙШААН МЖЭНЭ, ШЭНЭ ЗОРИЛГОНУУДЫЕ ХАРААЛНА

ЭНЭ АМЖАЛТА ТЭЭШЭ

совхозой хүдэл- хүдөө ажахын мэр- юһэдэхи табан жэ- даабаринуудые алаарнь амжалтатай- дүүргэһэн байгаа. Жэ- 1.440 центнер һүн, нер мяхан табан жэ- һоо үлүү бэлэдхэ- ктнуудта оруулаг- Наймадахи табан жэшээжэ хара- мяха үйлэдбэрилгэ центээр, тэрэ тоодо мяха абалга 2 дахин ехэ болгогдоо һэн. түшаагдадаг мяха- эрид һайжараа. 1970 ондо үхэр бу- зэргээр 240 кило- гнүүртэйгээр абта- нёдондо 314 ки- болоо. Гүрэндэ ту- бүхы малай 90 процентнь тарган сэг- абтаа. малай тоо толгой гүрэнэй түсэб айгаар дүүргэгдээ. турша эбэртэ тоо 400-гаад тол- лошороо. Шэнэ га- үрилжэ, тэжээлэй нуудай талмай үргэд- эхэ хэмжээнгэй Совхоздо ашаа- шинанууд, трактор бусад техникэ улам

ажалшадай үн- жэлдэ туйлаһан амжалтанууд тухай директор В. Ж. Цы- болоһон митинг юбшохоноор хөөрөөд, табан жэлэй түрүү- жэлдэ бэелүүлэгдэхэ тухай хэлэбэ. митинг «Үйлэдбэриин

ашаг үрэ ба хүдэлмэриин шанар улам дээшэлүүлхын түлөө, 1976 оной арадай ажахын түсэб амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөөн тухай» КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй, ВЦСПС-эй болон комсомолой ЦК-гай тогтоолые зүбшэн хэлсэлгэдэ зорюулагдаһан байгаа.

Ажахын тракторна бригадын бригадир И. Ш. Бандеев, мяханай гүүртые даагша, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй депутат Н. Д. Бальжурова, нэгэдэхи отделениие эрхилэгшэ Н. Б. Хадаев болон бусад митинг дээрэ үгэ хэлэжэ, парти болон правительствын тогтоолые нэгэн дуугаар һайшаагаад, арбадахи табан жэлдэ шударгы һайнаар хүдэлжэ, ажахынгаа баялигые саашадань арьбадхахын түлөө тэмсэхэ байһанаа мэдүүлбэ.

Ажалшадай митингдэ хабаадалсагшад КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй, ВЦСПС-эй болон комсомолой ЦК-гай шэнэ тогтоолые һайшаагаад, 1976 оной социалис уялгануудые баталан абаба. Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ адууһа малай тоо толгойе олошоруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, мал ажалай продукци нёдондонойхиһоо бүри ехээр гүрэндэ худалдахаар совхозой ажалшад зоригжобо.

С. САНЖИТОВ,
Санагай сомсоветэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.
Захааминай аймаг.

ЭШЭЛҮҮЛЭГДЭҺЭН ЛГАНУУДЫЕ АБАА

н-Үдэ хотын универ- ймаалагшад улаан сугларжа, бүхэ- социалис мүрысөөн КПСС-эй ЦК-гай, Министрнүүдэй Со- ВЦСПС-эй, ВЛКСМ- гай гаргаһан тогтоол хэлсэһэн байна.

лай магазинай кол- «Үйлэдбэриин ашаг дэлмэриин шанар элүүлхын түлөө, арадай ажахын алтатайгаар дүүр- түлөө Бүхэсоюзна со- мүрысөө дэлгэрүүлхэ тогтоолые һай- жээд, дээшэлүүлэг- уялгануудые абажа — гэжэ элидхэлшэ вина тэмдэглээд, табан жэлэй, мүн даалгабарине ма- коллективэй ямараар эн тухай хүряангы- оо.

ермагай наймаалаг- бараа наймаалха та- інгээ түсэбые бол- урид, декабриин 25-да процент дүүргээ. Үн- жэлэйнгээ түсэбые онь 4 үдэрөөр урид процент дүүргэжэ, ту- гадуур 229 мянган эд бараа наймаал- Магазинай кол- 1970 онойхитой са- 2 миллион 560 мян- ригэн эд бараа най-

Үнгэрэгшэ жэлэй хоёрдохи кварталай социалис мүрысөөнэй дүнгөөр магазинай коллектив республикын Министрнүүдэй Советэй, облпрофсоветэй дамжуулгын Улаан тугта, мүнгэн шанда хүртэһэн байна. Үнгэрэгшэ жэлэй 4-дэхи кварталай дүнгөөр магазинай наймаалагшад мүн лэ түрүүлжэ, шангуудта хүртэхөөр зууршалагдаа.

Эхэнэрэй хубсаһанай таһагые даагша коммунис ажалай ударник Е. И. Голубева үгэ хэлэхэдээ, Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ сугтаа хүдэлдэг нүхэдэйнгөө эдэбхитэйгээр хабаадалсахаар бэлэн байһан тухай мэдээсээд, дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаһан байна.

Парфюмернэ, косметическэ эд бараа наймаалдаг таһагай хүдэлмэрилэгшэ Г. С. Шмакова дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абахые уряалаад, өөрынгөө таһаг соо энэ жэлдэ түсэбһөө гадуур 20 мянган түхэригэй эд бараа наймаалха уялга абаа.

Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ розничнo эд бараа наймаалха түсэбөө байгша оной декабриин 28-да дүүргээд, түсэбһөө гадуур 120 мянган түхэригэй эд бараа наймаалхабди, гэжэ универмагай коллективэй абаһан уялга соонь хэлэгдэнэ.

И. БАЛЬДИРОВ.

Шэнэ зорилго хараалаа

АН. Һаяхан Шит- совхозой һаалишад а суглаанда үнгэр- эйнгээ дүнгүүдые саашанхи хараа нуудаа зүбшэн хэл- хи табан жэлэй дүн- енковой фермын онсо шалгаржа, парткомой, рабоч- дирекциин дамжуул-

гын Улаан туг, мүнгэн шанда хүртөө. Иигэжэ мүрысөөндэ эрхимлэһэн тус гүүртын һаалишад арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1.820 килограммһаа бага бэшэ һү һаахаар уялга абаһан байна.

Т. СМЕЛАЯ.

1980 ондо хүдөө ажахыда 115 миллион тонно хүрэтэр минеральна үтэгжүүлгэ үгэхэ.

(Партиин XXV съездэдэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проектһээ).

XXV КПСС-эй СЪЕЗДЫЕ УГТУУЛАН

«Бурводстрой» трестын автобазада жолоошодой найман бригада байгуулагдажа, партиин XXV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула тэдэнэрэй хоорондо социалис мүрысөөн эмхидхэгдэһэн байгаа.

Үнгэрһэн жэлэй дүн соголходо, И. Д. Коршуновой хүтэлбэрилдэг 2-дохи, П. Н. Степановай хүтэлбэрилдэг 4-дэхи бригаданууд энэ мүрысөөндэ түрүүлжэ гараһан байба. Жэшээлхэдэ, Д. Коршуновой даадаг бригада модо зөөхэ жэлэйнгээ даабарине 103,3 процент дүүргэжэ шадаа. Элдэб ашаа зөөдэг машинануудай жолоошодой бригада социалис мүрысөөндэ модо зөөгшэдһөө балай холо гээгдэнэгүй. Тус бригада түсэбтэ даабаря 103,3 процент дүүргэһэн байна.

Бригадирнууд Иннокентий

УРАГШАТАЙГААР

Коршунов, Пантелеймон Степанов гэгшэд табан жэлэй хубиингаа түсэб болзорһоонь урид дүүргэжэ, бригадынгаа гэшүүдтэ түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулаа.

Автобазын коллектив ашаг олзо оруулха түсэбөө — 133,3, ашаа зөөхэ даабаря — 110,6 ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбые 100,2 процент дүүргэһэн байна.

Тиин тус коллектив КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай бүхэсоюзна социалис мүрысөөн тухай баталан абаһан тогтоолтой танилсажа, арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ абаһан уялгаяа сүм дүүргэхэ хүсэлэнтэй.

В. КРЫЛОВ.

ХОЁР ҺАРААР УРИД

Бүри үбэлжэлгын эхээр шахагдаха малые дулаан байрада байлгаад, зүб рацион табижа эдээлүүлһэнэй ашаар Суулгын совхозойхид январиин тэн багаар 100 үхэр һайн тарган болгожо гүрэндэ тушаагаа һэн. Һаяхан үшөө 50 шахамал үхэр мяханай комбинадта ябуулагдаа.

Тиигэжэ туе ажахы гүрэндэ мяха худалдаха нэгэдэхи кварталай түсэбые болзорһоонь холо урид дүүргээ. Тушааһан шахамал үхэр бүхэниинь дунда зэргээр 330—350 килограмм шэгнүүртэй байгаа гэхэ гү, али хамта 400 гаран центнер мяхан гүрэндэ худалдагдаба. Энэ малшан нүхэр Батуевагай оролдосотой ажалые тэмдэглэмээр.

Мүнөө шахагдажа байһан 100 үхэрые мяхалиг, тарган болгожо тушаагаад, КПСС-эй XXV съездын нээгдэхэ үдэр болотор эндэхид гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэй түсэб дүүргэхэ зорилготой.

Б. ЖАМБАЛОВ.
Мухар-Шэбэр.

ЕХЭЭР, ҺАЙН ШАНАРТАЙГААР

Арбадахи табан жэлэй богоһо алхаад байһан Ивалгын голой малшад, һаалишад 1976 оной арадай ажахын түсэб урагшатай һайнаар дүүргэхын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолые урма баяртайгаар угтаба. Тиихэдээ тэдэнэр шэнэ жэлдэ шэн зоригтойгоор ажаллажа, нёдондонойхиһоо бүри ехэ ашаг үрэ туйлаха, хүдэлмэриингөө шанар һайжаруулха гэһэн зорилго урдаа табина. Үнгэрһэн жэлдэшье эдэнэр мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябаа. Жэшээлхэдэ, Доодо-Ивалгын отделениин Нуурай фермынхид нёдондо үнеэн бүриһөө 3148 килограмм һү һаагаа һэн. Мүнөө январиин янгинама хүйтэн байбашье һаань, эдэнэр үдэртөө үнеэн бүриһөө хахад пүүдһээ үлүү һү һаана. Фермэдэ ариг сэбэрые сахиха хэрэгтэ анхаралаа ехээр табидаг байһанайнь ашаар хэзээ бүхэндэ һайн шанартай һүн гүрэндэ тушаагдана.

Жэлэй дүрбэн сагта габшагай бэрхээр эндэ ажалладаг һаалишадай тоодо Буряадай АССР-эй Верховно Советэй депутат Дашима Очирова, Нимаханда Дараева, Цыпил Бадмаева гэгшэд ороно. Ямар аргаар энэ фермынхид жэлһээ жэлдэ һү һааляа дээшэлүүлнэб гэхэдэ, нэн түрүүн хүгшэрһэн үнеэдэйнгээ орондо тугаллаха гунжадые шэлэжэ абаад, тэдэнээ зүбөөр эдеэлүүлэн һааха гэжэ оролдодог байна. Жэшээнь, дүршэл ехэтэй һаалишан Дашима Очирова олохон лэ гунжадые һү шэмэ ехэтэй үнеэд болгожо шадаа.

Тэрэшэлэн 3-дахи фермын үнинэй һаалишад һүүлэй үедэ һү ехээр һаажа, магтаалтай ябана. Жэшээнь, Ажалай Улаан Тугай орденто Бимба Ринчиновна Гомбоевагай нёдондо үнеэн бүриһөө һааһан һүнэйнь хэмжээн 4000 килограммда дүтэлһэн байха юм.

Мүн коммунис ажалай ударник Нагмит Ванчикова, Бабасан Ленхобоева гэгшэдшье дүй дүршэл ехэтэй, габшагай бэрхэ һаалишад болонхой. Тэдэнэр мүнөө үнеэн бүриһөө үдэртөө арбаад килограмм һү һаана. Иимэл амжалта туйлаһанайнгаа түлөө эдэнэр һаяхан Ивалгын ОПХ-гай дирекциин болон парткомой шиидхэбэреэр мүнгэн шанда хүртөө ха юм.

Мүнөө парти, правительствын гаргаһан шухала тогтоолдо харюу болгон, Доодо-Ивалгын отделениин һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд саашадаа ажалайнгаа эршые улам шангадхажа, гүрэндээ эрхим шанартай һү тушааха, түсэб даабаряа үлүүлхэ зорилготой.

В. ГАЛДАНОВ.
Улаан-Үдын аймаг.

АЖАЛАЙ ВАХТАДА

Хэжэнгын аймагай Чисаанын совхозой һаалишан Ц. Цыдыпова юһэдэхи табан жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргээ бэлэй. Тиигэжэ энэ нүхэр 1975 ондо аймагай һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй манлайда ябалсажа, түрүүшүүлэй тоодо оролсоо һэн.

1975 ондо нүхэр Цыдыпова нютагай үүлтэрэй үнеэн бүхэнһөө 2 мянган килограмм һү һааха уялгаяа бодото дээрэнь 2614 килограммда хүргөө. Тиин 1975 оной декабрь һара соо аймагай һаалишад сооһоо түрүүлжэ гараа.

— Арбадахи табан жэлдэ мүн лэ һайнаар ажаллахаб. Партиин XXV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахаб, — гэжэ Ц. Цыдыпова хөөрэнэ.

Г. МОНКЕТОВ.

* * *

Хориин аймагай Хандагайн леспромхозой модо шэрэдэг машинануудай жолоошод партиин XXV съездын хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсанхай.

В. К. Красиков, Н. М. Кудрявцев, Н. А. Михайлов гэгшэдэй экипаж юһэдэхи табан жэлэй түсэбые, 1975 ондо абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргээ һэн. Мүнөө энэ экипаж шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилжэ, һайнаар ажаллажа байнхай. Тэдэнэр январиин түрүүшын хахадта 717 кубометр модо шэрэхэ даабаритай аад, январиин 12-то дээдэ складһаа доодо складта 800 кубометр модо шэрээ.

Эдэ түрүүшүүлэй ажалай шэнэ амжалтануудаар КПСС-эй XXV съездые угтаха байһанда лаб этигэмээр.

Б. ЛАПДАПОВ.

ХҮДӨӨ АЖАХЫДА —ШЭНЭ ОНЬҺОН ТЕХНИКЭ

Иван СИНИЦЫН,
СССР-эй Трактор ба хүдөө ажахын машина бүтээлгын министр

Трактор бүтээлгэ хадаа совет индустриин һаяын, хурдан түргөөр хүгжэжэ байгаа һалбаринуудай нэгэн мүн. Манай Эсэгэ ороной түрүүшын трактор 1930 оной июниин 17-до бүтээгдэжэ, конвейерһээ гаргагдаа һэн. 1950 ондо — 116,7 мянган, 1960 ондо — 238,5 мянган, 1970 ондо — 458,5 мянган трактор бүтээгдэһэн байгаа. Хүдөө ажахын машинануудые бүтээлгэ бүри үргэн далайсатайгаар ябуулагдана.

Түсэбтэ юһэдэхи табан жэл машина бүтээхэ талаар эгээл ехэ хүгжэлтын табан жэл болоһон байха юм. Тракторна промышленностьһаа гүрэн түрэмһай элдэб түхэлэй, элдэб зорилготой, ондо ондоо хүсэтэй 2.531 мянган машина абаба. Тракторнуудые бүтээн гаргалгаар манай орон дэлхэй дээрэ нэгэдэхи һуури эзэлнэ. США, Англи, Франци ба ФРГ-е хамтадань абаһантай адли олон тракторнууд манай орондо бүтээгдэнхэй. Ороохо хуряадаг, хартаабха малтадаг комбайнууд тухай хэлэхэ болоо һаа, США, ФРГ, Англи, Франци ба Италиие хамтадань абаһанһаа 2 дахин, харин свекло хуряадаг комбайнуудые гурба дахин олоор бүтээнэбди.

Тракторна агрегадуудай хүсэ нэмээхэ, ябадалыень хурдан түргэн болгохо гээшэ газар таряалангай ажал хэрэгые хүгжөөхэ гол шэглэл болоно. Тиимэһээ бидэ тракторнуудые, хүдөө ажахын машинануудые улам олоор бүтээхэһээ гадна, хүсэ ехэтэй, бага [illegible] ородлоһобди.

Жэшээнь, Т-150К, МТЗ-80, Т-130М, Т-70С ба бусад түхэлэй шэнэ тракторнууд урда урдын тракторнуудһаа 1,3—1,8 дахин бүтээсэ ехэтэй байна. Ороохо хуряадаг «Нива», «Колос» гэжэ шэнэ агрегадууд хуушанай комбайнуудһаа 1,5—2 дахин бүтээсэтэй юм. Свекло, хлопок хуряадаг оньһон техникын ажалай бүтээсэ бүри дээшэлээ. К-701 түхэлэй шэнэ трактор хүсэ шадалаараа, хурдан түргэн ябадалаараа газар хахалдаг бусад машинануудһаа һуралгүй булюу һайн юм. Үшөө нэгэ жэшээ харуулая, түсэбтэ юһэдэхи табан жэлдэ Дунда Азиин хлопок ургуулагшад хуряалгын хүдэлмэриие оньһожоруулха арга олгоһон «Ташкент» гэжэ трактор абаһан байна. Энэнь хлопок тарижа ургуулдаг республикануудай ажалшадай амжалтада горитой нүлөө үзүүлээ.

Жэшээнь, Волгоградай, Харьковска, Челябинска, «Ростсельмаш» ба бусад үнинэй заводууд, мүн Минскэ, Алтайн тракторна заводууд түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй үедэ һэльбэгдэжэ, оньһото техникээ технологиёо бүрин шэнэлһэн байха юм. Гэбэшье бидэ хуушан предприятинуудые һэльбэн шэнэлхэһээ гадна, шэнэ, улам хүсэтэй предприятинуудые баринабди. Энэ талаар Чебоксарадахи завод онсо удха шанартай юм. Тэрэ элдэб хүдэлмэри хэхээр хараалагдаһан 330 мориной хүсэтэй промышленна тракторнуудые бүтээнэ. Иимэ түхэлэй тракторaар нүхэ малтажа, уурхайнууд соо хүдэлжэ, һубаг каналнуудые малтажа, мүн тэрэниие ой модоной промышленностьда хэрэглэжэ болоно. Чебоксарын трактор дүшөөд «мэргэжэлтэй» юм.

1971—1975 онуудта хүдөө ажахын үйлэдбэриие үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулдаг, шэнэ түхэлэй тракторнуудые, хүдөө ажахын машинануудые бүтээдэг конструкторска эмхинүүд улам үргэдхэгдэн бэхижүүлэгдэһэн байгаа. Тусхай шэглэлтэй конструкторско-технологическа институдууд, технологическа эмхинүүд байгуулагдаһан байгаа. Эрдэм-шэнжэлэлгын ехэ ехэ институдууд эдэниие толгойлно, ажал хүдэлмэриень хүтэлбэрилнэ.

Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй үедэ управлени һалбари болгогдожо хубилгагдаһан, үйлэдбэриин табан хүсэтэ нэгэдэл — Челябинска, Минскэ, Волгоградска, Харьковска, Алтайн нэгэдэлнүүд байгуулагдаа. Гол предприятиин зорилгонуудые бэелүүлдэг яһала хүсэтэй завод үйлэдбэриин нэгэдэл бүхэнэй бүридэлдэ ородог юм. Нэгэдэлнүүдые эмхидхэхэдээ, олон предприятиие хамтаруулан томодхохо зорилго урдаа табиһан байгаабди. Хүдөө ажахын машинануудые бүтээхэ талаар мүн лэ иимэрхүү нэгэдэлнүүд бии болгогдонхой.

Энэ һалбариие хурдан түргөөр хүгжөөһэнэй ашаар 1980 он болотор дүн хамта 55 миллион мориной хүсэтэй 580—600 мянган трактор бүтээгдэдэг болохо.

СССР-тэ трактор бүтээлгэ имагтал оронойнгоо хүдөө ажахын, промышленностиин, харгы замай транспортын эрилтэнүүдые хүсэд дүүрэнээр хангахаһаа гадна, совет тракторнуудые дэлхэйн дэлгүүр дээрэ гаргажа худалдаха арга олгоно. Жэшээнь, Инди гол түлэб совет тракторнуудаар хангагданхай юм. Латиин Америкэдэ, Африкада иимэ машинанууд алдар сууда гаранхай. Мүнөө бүмбэрсэг дэлхэйн 50 гаран гүрэндэ манай тракторнуудай хүдэлжэ байхыень хаража болоно.

(АПН).

Сошордомо дохёо
ХЭН ЗЭМЭТЭЙБ?

Унагата гэжэ газарта Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой шахан таргануулха малай гүүртэ оршодог юм. Мүнөө эндэхи мал сэбдэг хүйтэн газар дээрэ, сэнхир хүхэ огторгой хушалта доро байлгагдана. Тиихэдэ хажуудань шулуугаар баригдаһан дулаан байра зурына. Тэрээн соонь тэжээл тарааха ута тэбшэнүүд, автопоилкашье бии. Теэд энэ һайн байрада малынь юундэ байлгагданагүйб? Энэ хадаа тус колхозой зооветеринарна мэргэжэлтэдэй ажал хэрэгтээ ганса хайша хэрэгээр хандадагһаа болоно. Ушар юуб гэхэдэ, үнгэрэгшэ зун энэ байра соо хониной нооһо хайшалалгын пункт нээгдэһэн байгаа. Һүүлээрнь шэбхэ шабааһанһаа сэбэрлэгдэнгүй, харша хаамагһаа болон бусад зэмсэгүүдһээ сүлөөлэгдэнгүй орхигдоод, мүнөө болотор гар хүргэгдөөгүй үлэшөө ха юм. Үбэлэй янгинама хүйтэндэ газаа байлгагдадаг мал хайшан гээд таргалхаб даа? Гэхэтэй хамта, үхэр бүхэн бэеынгээ шэгнүүр сүүдхэдэ 900—1000 граммаар нэмээхэ аргатай тэжээл эдидэг аад, мүнөө оройдоо 400 граммаар нэмээнэ. Эдэ малда үдэр бүри 5 килограмм таряа талханай зүйл хуурайгаар үгтэнэ. Зүгөөр тэрэнь һалхинда үлеэгдэжэ, ехэ гээлтэ хоролтодо ороно.

Дээрэ дурсагдаһан дутуу дундануудые усадхахын тула отделениин зоотехник Ц. Л. Балдановай, тэрэниие эрхилэгшэ Д. С. Сосоровой зүгһөө ямаршье хэмжээн мүнөө болотор абтанагүй. Энээниие колхозой правлени, партийна организаци анхаралдаа түргэн абажа, мал шахан, таргалуулха хэрэгые зүбөөр эмхидхэхэ бэзэ гэжэ найдагдана.

И. БОЧКАРЕВ,
зоотехник.
Зэдэ.

РБАДАХИ АБАН ЖЭЛЭЙ ҮРҮҮШЫН ЖЭЛДЭ АБШАГАЙ АЖАЛ

Партиин XXV съездэдэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан проект, «Үйлэдбэриин ашаг үрэ, хүдэлмэриин шанар дээшэлүүхын түлөө, 1976 оной арадай ажахын түсэб амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөөн тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоол орон дотор боложо байгаа ажалшадай түлөөлэгшэдэй суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэ.

Предприятинуудай, барилгануудай, ажахынуудай, инстнтудуудай хүдэлмэрилэгшэд тэндэ үгэ хэлэхэдээ, эдэ шухала документнүүдые, КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1975 оной) Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ доторхи бодомжонууд болон тобшолнуудые ехэтэ һайшаана. Эдэбхитэдэй суглаанууд дээрэ 1975 оной дүнгүүд согсологдожо, 1976 ондо бэелүүлэгдэхэ уялганууд ба угтамжын түсэбүүд баталагдан абтана.

Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ дүүргэгдэхэ үндэр уялганууд Белгородскэ областиин партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан дээрэ баталагдаба. Промышленна продукци худалдаха түсэбөө декабриин 29 болотор дүүргэхэ, тиихэтээ хамта үйлэдбэрилгынгоо хэмжээнэй ургалтын 80 процентыень ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй үндэһөөр туйлаха гэжэ тэдэ уялганууд доторнь хараалагдана. 23 миллион 750 мянган тонно гэхэ гү, али түсэбөөр хараалагдаһанһаа 150 мянган тонноор ехэ руда малтан абалга ба шанаржуулгые белгородойхид энэ жэлэйнгээ гол зорилго болгон табиба. Партиин XXV съездэдэ зорюулжа КПСС-эй ЦК-гай гаргааша проект дотор дурдагдаһан Оскольско электрометаллургическа комбинадай барилгые түргэдхэхэ зорилготой хэмжээнүүд хараалагдаа.

Дунда Ураалай промышленность юһэдэхи табан жэлэйнгээ түгэсхэхы жэлэй түсэбые декабриин 26-да дүүргэһэн юм гэжэ Свердловско областиин ажалшадай түлөөлэгшэдэй суглаан дээрэ тэмдэглэгдээ. Угтамжын түсэбүүдые үндэһэ болгон хүдэлмэрилһэн 250 предприятиин коллективүүд иимэ амжалта хангаха хэрэгтэнь онсо хубитаяа оруулһан байна. Эдэ предприятинууд арба гаран миллион түхэригэй продукци нэмэжэ үйлэдбэрилөө. 1976 оной социалис уялгануудһаа харахада, промышленна продукци худалдаха түсэбөө декабриин 28 хүрэтэр дүүргэхээр хараална. Ашаглагдажа байгаа предприятинуудаа һэльбэн шэнэдхэжэ үргэлжэлхэ, 200 янзын эдлэл хэрэгсэлнүүдые гүрэнэй шанарай тэмдэгтэ хүртөөхөөр бэлдэхэ, арьбалалта хэһэнэй үндэһөөр хэдэн арбаад мянган тонно хара металл, түлишэ, зуугаад миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэ алмаха юм.

Кировскэ, Воронежско, Пермскэ, Калининградска ба бусад областьнуудай ажалшадай эдэбхитэдэй областной суглаанууд арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ бэелүүлэгдэхэ социалис дээшэлүүлэгдэмэл уялгануудые абаба.

(ТАСС).

ПАРТИИН ТҮСЭБ — арадай хэрэг

АЖАЛШАД hАНАМЖАЯА ХЭЛЭНЭ

Сэлэнгын аймагай колхоз, совхозуудта промышленна предприятинууд болон эмхи зургаануудта хамтын суглаанууд боложо, партиин XXV съездэ зорюулжа КПСС-эй ЦК-гай гаргаhан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проектые зүбшэн хэлсэнэ.

Галуута-Нуурай шахтын хүдэлмэришэдэй хамтын суглаан болоо. Эндэ үгэ хэлэгшэд юhэдэхи табан жэлэй хугасаа соо хэгдэhэн ажалай дүнгүүдые сэгнэхэ зуураа, ажал эмхидхэлгэдэ, хүн зоной ажаhуудалай ба соёл культурын талаар хангалгада бии байhан зарим дутагдалнууд тушаа, үйлэдбэриин аша туhада үшөө хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд тухай хэлээ. Эдэниие хэрэглэжэ шадабал, ойрын жэлнүүдтэ предприятиин хүдэлмэриие эрид hайжаруулха арга нүхэсэл олгохо байна.

Шахтёрнууд КПСС-эй ЦК-гай проектые зүбшэн хэлсэхэ зуураа, промышленна предприятинуудай үйлэдбэри, хүн зоной байдал hуудал hайжаруулха тушаа үнэтэ дурадхалнуудые оруулба. Нэн түрүүн Гусиноозёрск хотодо тусхай коммунальна ажахын организаци байгуулха, байрын гэрнүүдые дулаагаар, уhаар, электрын элшэ хүсөөр, канализацяар хангалга hайжаруулха тушаа хэлэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай проектые зүбшэн хэлсэлгэдэ зорюулагдаhан ажалшадай ажаhуудалай эрилтэ хангадаг комбинадай партийна нээмэл суглаан дээрэ энээн тухай ехэ хөөрэлдөөн болоо.

Юhэдэхи табан жэлэй үедэ хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангаха хүдэлмэри 1,8 ехэ болоо. Гэхэтэй хамта, аймагай арад зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангаха талаар табан жэлэй түсэб оройдоол 96,4 процент дүүргэгдөө гэжэ партийна суглаан тэмдэглээ. Хангалгын зарим хүдэлмэриин үнэ сэн ехэ. Захилнуудые муу шанартайгаар дүүргэхэ ушар үзэгдэнэ, гомдол ороно.

Партийна суглаан партиин XXV съездэ зорюулжа КПСС-эй ЦК-гай гаргаhан проектые hайшааhан шиидхэбэри абаад, арбадахи табан жэлдэ ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангаха хүдэлмэриие үргэн далайсатайгаар, hайн шанартайгаар ябуулха тушаа тодорхой хэмжээнүүдые абахыень дирекциие, партийна эхин организациие уялгалаа.

Р. БАЛДАНОВ,
манай корр.

КОММУНИСТНУУД ЗҮБШЭНЭ

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай коммунистнуудай хамтын суглаан Закаменск хотын соёлой ордондо боложо, «Предприятиин ажалшадай 1975 оной дүнгүүд болон КПСС-эй XXV съездэ зорюулжа партиин ЦК-гай гаргаhан проекттэй зохилдуулан комбинадай ажалшадай саашанхи 'зорилгонууд» гэhэн асуудал зүбшэгдэбэ. Энэ асуудалаар комбинадай директор Н. П. Чепурин элидхэл хэбэ.

Тус предприятиин ажалшадай коллектив юhэдэхи табан жэлэй, тэрэ тоодо түгэсхэхы жэлэй туршада урагшатай hайнаар ажаллажа, хараалагдаhан түсэбтэ даабари болон абаhан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэhэн юм. Табан жэлэй хугасаада продукци худалдаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб сүм дүүргэгдэhэн байна. Үйлэдбэри хүтэлбэрилгые нарижуулан hайжаруулжа, ашаг үрыень дээшэлүүлхэ талаар горитой ажал ябуулагдаа. Үйлэдбэриин шэнэ участогууд ашаглалгада оруулагдаба. Тэдэнэй тоодо Юнхэрэй шанаржуулгын фабрика оролсоно. Комбинадай барилгашадай хүсөөр байрын олон гэр, соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд бодхоогдонхой.

Гэхэтэй хамта хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд, нөөсэнүүд предприятида олон байhаар. Ажалай саг болон хүсэтэ техникэ үшөө hанаhанда хүрэмөөр ашаглагданагүй. Үйлэдбэриин хэд хэдэн тэлбэри зарим участогууд үдэнэр нэбтэрээгүй. Энэ тушаа, тиигэжэ ажалай зарим пурин тэмдэглээ. Тиигэхэ зуураа комбинадай цех, участог бүхэн хэндэ ажалай журам бэхижүүлхэ, техникэ hайнаар ашаглаха, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ асуудалнуудта коммунистнууд онсо анхарал хандуулаа.

Комбинадай Холтоhоной руднигай начальник П. Л. Костылёв, заhабарилгын-механическа заводой партийна эхин организациин секретарь Д. Н. Харламов, барилгахабсаралгын управлениин барилгашадай бригадир С. Г. Лещенко, Юнхэрэй руднигай үрэмдэлгын станогой машинист А. А. Шагдуров болон бусад үгэ хэлэбэ.

КПСС-эй Захааминай райкомой секретарьнар С. С. Бадмаев, Р. В. Никитков гэгшэд комбинадай коммунистнуудай суглаанай хүдэлмэридэ хабаадалсажа, нүхэр Никитков үгэ хэлээ.

Партиин XXV съездэ зорюулжа КПСС-эй ЦК-гай гаргаhан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проектые предприятиин коммунистнууд нэгэн дуугаар hайшаагаа, коллективнингээ 1976 оной социалис уялганууды батална абаба.

Б. ЖАНЧИПОВ.
Захааминай аймаг.

Партиин XXV съездэ зорюулжа КПСС-эй ЦК-гай гаргаhан «СССР-эй арадай ажахые 1976-1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проектые зүбшэн хэлсэлгэ

1980 ондо хүдөөдэ электрын элшэ хүсэ хэрэглэлгые 130 миллиард киловатт-час хүрэтэр ехэ болгохо.

(Партиин XXV съездэ зорюулжа КПСС-эй ЦК-гай гаргаhан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проектhээ).

АГИТАТОРНУУДАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

Манай аймагай колхоз, совхозуудай, промышленна предприятинуудай, эмхи зургаануудай партийна эхин организацинуудта КПСС-эй XXV съездэ зорюулжа партиин ЦК-гай гаргаhан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проектые зүбшэн хэлсэлгэ үргэнөөр ябуулагдана. Партийна суглаанууд хаа хаанагүй зарлагдажа, энэ документ тухай hанамжаяа коммунистнууд хэлэнэ.

Суглаанууд дээрэ үгэ хэлэhэн партиин гэшүүд тус проектые үнэн зүрхэнhөө дэмжэжэ байhан тухайгаа нэгэн дуугаар мэдүүлээ. Тиихэдээ ажахынгаа экономикые бүри хурданаар хүгжөөхэ талаар ехэ туhатай дурадхалнуудые оруулна.

Хүдэриин совхозой машинно-тракторна мастерскойн партийна организацида болоhон суглаан энэ талаар hонирхолтой байгаа. Жэшээлхэдэ, токарь Н. И. Фомин хүдөө ажахын продукци бүри ехээр гаргаха талаар горитой арга боломжонуудтай байhан тухайгаа онсо тэмдэглэhэн байна. hайн шанартай, хямда үнэ сэнтэй продукци бүри ехээр гаргаха хэрэгтэмнай ажалай журам саашадань hайжаруулха, алмалта, арьбалалта хэхэ хэрэг, голодоhо гаргаха ушарнуудые усадхаха хэмжээ ябуулганууд горитойгоор нүлөөлхэ гэжэ hануулба.

Продукциин шанарые нарин хиналта доро абаха тон шухала. Олон ушарта ажалдаа хайша хэрэгээр заримашуул хандажа, шанар тухай оройдоошье бододоггүй ха юм. Жэшээлхэдэ, газар элдүүрилхэдээ, зарим трактористнууд гүйхэнөөр хахалдаг, тарилга хэхэдээ агротехническэ бүхы заабари дүүргэдэггүй. Иимэ ябадалые үндэhөөрнь усадхабал, гансал туhа асарха hэн.

Суглаануудай үнгэрөөшье hаань, Алтайн совхозой партком партиин проекттэй олониитые таниилсуулха хүдэлмэриеэ hуладхангүй, бүри үргэдхэнэ. Пропагандистнууд болон агитаторнууд фермэ, гүүртэ, хонишодой бригадануудаар ябажа, энэ талаар хөөрэлдөөнүүдые эмхидхэнэ. Совхозой комсомолой комитедэй секретарь Г. Г. Олдосонов, нютагай hургуулиин багша В. И. Овчинникова болон бусад илангаяа эдэбхитэйгээр энэ шухала хүдэлмэри ябуулна.

Ц. БАБУШЕЕВ.
аймагай «Ленинэй зам» газетын редактор.
Хяагтын аймаг.

ҮГЭДӨӨ ХҮРЭХӨӨР

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай абаhан тогтоолые Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхозой малшад халуунаар угтан абаба.

Эдэнэр арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ гүрэндэ 4500 центнер мяха, 15,6 мянган центнер hү, 285 центнер ноохо гүрэндэ тушааха уялгатай. Партиин XXV съездын нээгдэтэр 1000 центнер мяха, 2800 центнер hү абахабди гэжэ тэдэнэр мэдүүлээ.

Куйтун, Надеино гэhэн hууриин газарнуудта ажалладаг малшад жэлэй эхинhээ эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллана. Байгша оной январь hарын 20 хоногой туршада тэдэнэр 860 центнер мяха, тэрэ тоодо 151 центнер гахайн мяха гүрэндэ тушааhан байба.

Мяха гүрэндэ тушаалга нёдондо жэлэйхидэ орходоо 3 дахин дээшэлээ. Энэ хадаа эбэртэ бодо малаа шахан таргалуулгын гүүртын hайнаар хүдэлhэнэй аша үрэ болоно. Мал адуулагшадай, ахалагша малшан Е. С. Ефремовэй оролдолгын ашаар үхэрнүүдынь hайнаар шахагдаhан байгаа.

Колхозой гахайшад баhал амжалтатай. К. И. Хомяковой харууhалhан гахайнуудые мяха-консервын комбинадта тушаахадань толгой бүриинь шэгнүүр сүүдхэдэ дунда зэргээр 420—430 граммаар нэмээгдэhэн байба.

А. НАГАСЛАЕВ.

ХАБАРОВСКА ХИЗААР. **Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ БАМ-ай зүүн участогай барилгашад 60 километртэ түмэр харгы татаха, КПСС-эй XXV съездын болотор хоёр hарынгаа даабари дүүргэхээр уялга абаа.**
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: БАМ-ай зүүн участогта.
ТАСС-ай фотохроника.

ПЛЕНУМ БОЛОБО

КПСС-эй Ярууны райкомой ээлжээтэ пленум боложо дүүрэбэ. Энэ суглаанай үзэмжэдэ хоёр асуудал табигдаhан байна. Партиин XXV съездэ зорюулжа КПСС-эй ЦК-гай гаргаhан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проект ба аймагай партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд» гэhэн асуудалаар партиин райкомой нэгэдэхи секретарь Б-М. Ц. Жамсуев элидхэл хэбэ.

«Латвиин ССР-эй арадай хиналтын органуудые партийна талаhаа хүтэлбэрилгэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай гаргаhан тогтоолhоо уламжалан, аймагай партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» хоёрдохи асуудалаар КПСС-эй райкомой секретарь В. З. Алсахаев үгэ хэлээ.

«Коммунизм» колхозой түрүүлэгшэ Л. Г. Цыдыпов, Ярууны совхозой ... линн фермые даагша Мухарханов, «Юж... совхозой директор Л. ... неев, Тулдуунай ... директор К. С. Р... «Комсомольский» ... ахамад агроном В. Л... бенко, харгы барил... стогай партийна эхин ... зациин секретарь Г. ... бородин болон бусад ... нүүдые зүбшэн хэлсэ...

Л. БОРХО...

СЪЕЗДЫН ДЕЛЕГАТ

БАГША

Өөрөө багша ябаhан хадаа XXV съездын делегадуудай тоодо Болдонова Дарима Евдокимовнагай оролсоходо, би hанаандаа hөөл омогорхоо hэм. Минии омогорхол бүришье үндэhэтэй юм. Юундэб гэхэдэ, Дарима Евдокимовнатай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ БГПИ-дэ нэгэ үедэ hураhан, наhаарашье тухайтай байгаабди.

Д. Е. Болдонова 1957 ондо БГПИ-гэй физико-математическа факультет дүүргэжэ, математикын багша боложо гараад, Бэшүүрэй аймагай Шэбэртын дунда hургуулида хүдэлхөөр эльгээгдээ hэн. Тэндэ табан жэлдэ хүдэлжэ, сохом багша боложо шадахаар гүб, али үгы гү гэжэ өөрыгөө тэрэ hайса шалгаа.

...Даримын бага наhан багшын бүлэдэ үнгэрhэн юм. Сэлэнгын аймагай Бургаастай нютагта тэрэнэй хүн боложо түрэхэдэ, эсэгэнь — Евдоким Маланович Болдонов олон жэлдэ багшаар хүдэлhэн, мэдээжэ хүн байгаа бшуу. Эсэгынгээ хэшээлдээ бэлдэхые, шабинарайнгаа бэшэhэн «тэбэри» дэбтэрнүүдые шалгахые, сэгнэлтэнүүдые табихые бишыхан Дарима hонирхон ажагладаг байгаа hэн бээзэ.

Эгээл тиимэhээ арбан класс дүүргэжэ гарахадаа, ямар мэргэжэл шэлэхэм ааб гэhэн асуудалда басаган харюу оложо ядан зобоогүй, эсэгынгээ замые үргэлжэлүүлхэ гэжэ шиидэhэниинь гайхалгүй.

БГПИ-дэ орохо дуратай байhанаа хэлэхэдэнь, Евдоким Маланович ехэд зүбшөөжэ, хүшэрхэншье, hонинншье мэргэжэл шэлэhыень ойлгуулаад, эрдэм номоо hайнаар шудалхыень үреэhэн байгаа.

1961—1962 онуудай hуралсалай жэлдэ Хэжэнгын аймагай Дээдэ-Худанай дунда hургуулида хүдэлжэ байхадань, гэгээрэлэй таhаг тэрэниие Хориин дунда hургуулида ерүүлээ. Тэрэ гэhээр мүнөө болотор тэндээ хүдэлнэ. Мүнөө Хориин 1-дэхи дунда hургуули болонхой ааб даа.

Дарима Евдокимовна математикын оньhон нюусые шабинартаа hайнаар ойлгуулхаhаа гадна, хизаар ороноо шэнжэлгын ехэ хүдэлмэри ябуулжа байдаг. Үнэн дээрээ хизаар ороноо шэнжэлхэ, тэрээгээр шабинараа hонирхуулжа шадаха гээшэмнай түүхын багшын ябуулха хэрэг ха юм даа. Теэд нютагайнгаа түүхээр математик хүнэй hонирхохые, тэрэниие гүнзэгыгөөр шэнжэлхые хэн хорихоб даа?

Гэхэ зуура хизаар ороноо шэнжэлгэдэ тэрэнэй «аhалдаhаниинь» баhал өөрын түүхэтэй байха юм. Хориин дунда hургуулида анхан хүдэлжэ эхилхэдэнь, тэрээндэ 7-дохи классай хүтэлбэри даалгагдаа hэн. Классайнь hурагшад нилээхэн «hобинтойхон» зон байшоо. Тэдэнэй дунда хүрдэгэр, бэерхүүнүүдшье, багшынгаа сэдэ тээ гаратар дуугархадаа hөөргөө харахагүйхэншье хүйхэрнүүд бии hэн.

Таба-зургаан жэлдэ математика заахаhаа гадна, хүмүүжүүлгэ гээшэ юун бэ гэжэ тухайлха болоно үрдиhэн багша балайшье тунхарижа үгөөгүй. Харин эдээхэн тоймогхонуудаа юугээр hонирхуулхам ааб гэжэ бодомжолон, таатайхан «түлхюур» бэдэржэ эхилээ бшуу. Тиигэжэ хорёод онуудта Хориин hургуулида хүдэлhэн багшанарай нэрые тодоруулха, тэдэнэй «мүрөөр мүшхэхэ» гэhэн бодолхониие шабинарайнгаа тархи соо мүндэлүүлжэ, тэрэнииень hүжэргэжэ захалаа.

Дарима Евдокимовнагай гэртэ хэдэн олон альбом хадагалаатай байна. Тэдэнэй дундаhаа нэгыень иража үзөөб. Тэрэ альбом «Хориин дунда hургуулиин 9-дэхи классай hурагшадай Москва хүрэтэр аяншалhан тухай дэбтэр» гэжэ нэрэтэй. 1967 оной декабриин 27-до Улаан-Үдэhөө поездоор гараhанаа, замдаа ябахадаа, юу хараhанаа үхибүүд тон зохидоор бэшэнэ. Мүр бүхэндэнь эдир залууган эльhон мэдэрэгдэхэ юм. **«Географиин хэшээлдэ үзэhэнөө мүнөө нюдөөрөө хаража ябанабди. Ямар бараг дашагүй ехэ дайдатай, ямар баян дэлгэр Эхэ оронтой зон гээшэбибди!»** гэhэн мүрнүүдые уншахадаа, гайхалаар, омогорхолоор халиhан нюдэтэй эдиршүүлэй дүрэ харагдаадхина.

Пермь хотодо Иван Антонович Малафеев үхибүүдые угтажа, тэдэнэй ябаhан вагон соо орожо, 13 минутын турша соо хөөрэлдэhэн байна. И. А. Малафеев Екатерина Николаевна нүхэртэеэ 1920 ондо Хориин hургуулида багшалhан юм. Граждан дайнай үедэ тэдэнэр сагаантаниие намналсаhан габьяатай.

И. А. Малафеевэй хүбхэгэр бэшэгүүдые Д. Е. Болдонова нариинаар хадагалжа байдаг.

Хорёод онуудта Хоридо хүдэлhэн багшанарые бэдэржэ эхилhэниинь бүри олон hалаатай боложо, Зүүн Сибирьтэ хүдэлhэн революционернүүдтэй үхибүүд холбоо бангуулаа. Тиигэжэ Москва ошоходсо, бэшэгээр танилсаhан аха нүхэдтэеэ уулзаhан байна. Хуушанай большевигүүд А. П. Капсарсон, М. М. Сахьянова, И. В. Балдынов, Ф. М. Осодоева, К. С. Постоловская (1920 ондо Прибайкальска революционно подполиин гэшүүн байhан), А. Т. Якимов (1918 ондо Хоридо сагаантанhаа бэеэ нюужа байhан) гэгшэдые өөhэдынгөө тогтоhон «Заря» гостиницада урижа, буряад бууза́ар хүндэлжэ, hонин уулзалга хээ. Аха нүхэдэйнгээ хэлэhэн үгые үхибүүд наhан соогоо мартахагүйгөөр хадуужа абаа. **«Иимэ эрэлхэг, иимэ хатуу зоригтой аха нүхэдтэй байhандаа, бидэ тон ехэ золтойбди. Дэлхэй дээрэ эб найрамдалай, hайн hайханай, үнэн зүб юумэнэй мандахын түлэ тэдэнэр бүхы наhаяа зорюулаа»,** — гэжэ hурагшад замайнгаа дэбтэр соо бэшэhэн байна.

Нигэжэ ахамад үетэнэй революционно ёhо заншалай жэшээ дээрэ шабинараа хүмүүжүүлхын түлэ багша айхабтар ехэ хүдэлмэри ябуулаа ха юм. Энэ хэрэгтэнь хуушанай багша, пенсионер Евдоким Маланович эсэгэнь нилээн ехээр туhалаа юм бэзэ. 79 наhатайшье hаа тон hонор, hэргэлэн зандаа эсэгэнь мүнөөшье hайн юумэнүүдые хөөрэжэ hуудаг. Сэдьхэл hонортой, юумэ мартадаггүй эсэгынь шэнжэ шанар басагандань хүртэнхэй гээшэ аабза гэжэ ажаглахаар байгаа hэн.

Ахамад үетэнэй габьяа сэгнүүлжэ хүүгэдые hургаха гээшэ ехэ гүнзэгы удхатай юм. Улаан түгай юундэ улаан байhые эдирхэн наhандаа сэдьхэл зүрхөөрөө мэдэрhэн хүн хожомоо муу ябадал заяандаашье гаргахагүй, ямаршье бэрхэшээлтэй үедэ **манай үзэл бодолдо** урбахагүй гэжэ этигэхээр. Нээрээшье, Дарима Евдокимовнагай тэрээхэн класста hуража гарагшад муу хүнүүд болоогүй, өөhэд өөhэдынгөө шэлэhэн замаар hайн ябана.

— Шабинарни бэшэдэг. Шабинарайм баясхалан намда ямаршье шагналhаа үлүү юм даа, — гэжэ Д. Е. Болдонова хөөрэнэ. — Тэдэнэйнгээ hайн ябахада, ехэл баяртай байдагби...

1970 ондо Хориин дунда hургуулида нэгэ бэшэг ерэhэн байгаа. Сэрэгэй Н-скэ частьhаа. Дирекци задалжа уншахадаа бэшэг Д. Е. Болдоновада хабаатай гэжэ ойлгоо hэн. Юундэб гэхэдэ, тэрэ бэшэг соонь Дарима Евдокимовнагай класста hуража, 1968 ондо 10-дахиие дүүргэhэн хүбүүн тухай хэлэгдэhэн байгаа бшуу. Тэрэ бэшэгэй оршуулгые эндэ харуулая:

«БУРЯАДАЙ АССР.

Хори hуурин.

Хориин дунда hургуулиин классай хүтэлбэрилэгшэдэ.

Шабитнай байhан, Танай hургуулида хүмүүжүүлэгдэhэн мүнөө ахамад матрос Аюшеев Рыгзен Уhан Сэрэгэй флотдо алба хэнэ. Эхэ оронойнгоо эгээл зүүн хилые сахина.

Нүхэр **Аюшеев** бэрхэ hайн сэрэгшэ гэжэ Танда баяртайгаар дуулганабди. Албаяа гаража байха үедөө тэрэ нягта, оролдосотой матрос, hайн нүхэр байhанаа харуулаа.

Океан гээшэ бүхэриг, эрэлхэг, зоригтой, шадамар хүнүүдтэ дуратай юм, нүхэр **Аюшеев** тиимэ хүн байhанаа гэршэлээ.

Тэрэ олон удаа харюусалгатай hуралсалда хабаадажа, техникэ хангалтын баян дүршэлтэй болоо, дайшалхы үедэ хүдэлжэ hураа юм.

Олоhон эрдэм шадабарияа нүхэдтөө дамжуулдаг. Юумые hонирходог, ажалда дуратай, нэтэрүү, ехэ юумэ мэдэдэг болохо эрмэлзэлтэй шэнжэ шанартай хүн. Даруу зантай, хүдэлмэридөө эдэбхитэй, тиигээд сүүдхын хэдынэйшье үедэ ямаршье даабари дүүргэхээр бэлэн байдаг.

Даруу зохид зангаараа, юумэндэ үнэн зүрхэнhөө хандадагаараа өөрынгөө нүхэдтэ түргөөр хүндэтэй болоо hэн.

Комсомолшууд нүхэр **Аюшеевые** частиин комсомолой организациин секретарь болгожо нэгэн дуугаар hунгаа hэн. Бүхы сүлөөтэй сагаа ниитын хүдэлмэридэ тэрэ зорюулдаг, спортивна хүдэлмэриие hайжаруулаа. ВЛКСМ-эй съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлээ.

Частиин командовани, комсомолой организаци Танай хүмүүжүүлhэн, баян ёhо заншалтай hургуулиинтнай дүүргэhэн hурагшаар омогорходог.

Тэрэниие хүмүүжүүлhэнэйтнай түлөө Танда зүрхэнэй баяр хүргэнэбди. Танай hургуулиин бүхы hурагшад hургуулиингаа нэрэ хүндые дээрэ үргэжэ ябадаг хүбүүдтэл адли байг лэ гэжэ үреэнэбди.

Сэрэгэй Н-скэ частиин командир Долин.

Сэрэгэй Н-скэ частиин командирай политическэ талаар орлогшо Ушаков».

Энэ бэшэгтэ ямаршье тайлбари хэрэггүй гэжэ hанагдана. Зүгөөр нэмэхэ юумэн юун бэ гэхэдэ, Аюшеев Рыгзэн хадаа албаяа hайнаар дүүргэжэ ерээд, УССР-эй Кременчуг хотодо оршодог ниидэлгын училищада hураа юм. Тэрэнээ дүүргэжэ, вертолёт жолоодогшо болоод, мүнөө БАМ-ые хангаха хүдэлмэридэ хабаадалсажа байнхай.

Дарима Евдокимовна мүнөө Хориин 1-дэхи дунда hургуулиин 5-дахи «А» классай хүтэлбэрилэгшэ юм.

— Ходо ахамад классуудта ябаhан аад, багашуултай хүдэлхэнь орёошог байна. Муу үхибүүд бэшэ даа. Үгээ ойлголсохо аабзаб гэжэ hананаб, — гээд, багша энеэнэ. — Классни пионерскэ юм «Дүлэн» гэжэ нэрэтэй. 1941 ондо Хориин hур...

ИНДУСТРИТА СИБИРИИН ХУРДАН ТҮРГЭН ХҮГЖЭЛТЭ

Түсэбтэ арбадахи табан жэлдэ ороной зүүн районуудай экономическа хүсэ шадал саашадань нэмээхээр, ниитэ-союзна промышленна үйлэдбэридэ эдэнэй үүргые дээшэлүүлхээр хараалагдана. Тэндэ томо ехэ предприятинуудые барихаар түсэблэгдэнхэй гэжэ КПСС-эй ЦК-гай гаргаhан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проект дотор хэлэгдэнэ.

Ороной зүүн хуби тээшэ — түүхэй эдэй ба элшэ хүсэнэй түйлай ехэ нөөсэ баялигууд тээшэ совет промышленностиин хүгжэлтые дабшуулха гэhэн ороной үйлэдбэриин хүсэнүүдые хүгжөөхэ гол шухала асуудал түсэбтэ арбадахи табан жэлдэ улам саашадань үргэдхэгдэхэ байна.

Эртэ урда сагhаа хойшо Европодохи районууд ороной экономикые хүгжөөлгэдэ гол үүргэ дүүргэдэг байгаа. Гэбэшье гушаад онуудта Сибириин үргэн нэлэнхы газар дайдын нөөсэ баялигуудые шэнжэлэн уудалха ажал хэгдэжэ эхилээ hэн. Кузнецкэ шулуу нүүрhэнэй бассейн энэ талаар ехэ үүргэ дүүргэhэн байгаа. Удаадахи табан жэлнүүдтэ энэ хизаарай баялигуудые ашаглалга улам хурдадхагдажа, 1940 онhоо 1972 он болотор Сибирь ба Алас-Дурна зүгэй промышленна продукциин хэмжээн 20 шахуу дахин ехэдхэгдэhэн байна. Тиихэдэ урда урдын жэлнүүдэйхиhээ илгааниинь юуб гэхэдэ, мүнөө эндэ промышленна бүлэг барилганууд хэгдэжэ, илангаяа электро ба түлишын бүхэли hалбаринууд бии болгогдоно.

1976—1980 онуудта ороной зүүн районуудта нефть, газ, алюминий үйлэдбэрилэл абалга нилээд үргэдхэгдэхэ, шулуу нүүрhэ малтан абалга —90 гаран процентээр, зэс —80 шахуу процентээр, целлюлозо—45 процентээр, картон үйлэдбэрилэн абалга 60 шахуу процентээр дээшэлүүлэгдэхэ байна.

Тюмениин нефтиин, газай баялигуудые саашадань үргэдхэн ашаглаха, Саяно-Шушенскэ ГЭС-эй барилгын оршондо хэдэн арбаад предприяти бариха, 3200 километр утатай Байгал-Амарай түмэр зам бариха гээшэ энэ нютагай эгээл ехэ зорилгонуудай нэгэниинь болоно. Тодорхойлон хэлэхэдэ, 60 аад онуудай эхинhээ хойшо Тюмениин бүлэг барилгада бүхы дээрээ 30—32 миллиард түхэриг hомологдон гаргашалагдаhан байгаа.

Тон шэнэ технологидо үндэhэлэн, нютагай эрхэ байдалда таарама тусхай техникэ хэрэглэн, шэнэ предприятинууд ороной зүүн нютагуудта баригдана гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Гэхэ зуура, байгаалиин нөөсэ баялигуудые үргэлжэдэнь ашаглалгын арга онол ... асуудал шиидхэхэдэ туhалха байна. Үйлэдбэрилэгдэн гаргагдаhан продуктнуудые бүрин ашаглаhанай, транспорт ... зөөлгэдэ ... гаргашалагдаhан гаргашануудые хороохоной ашаар ехэ алмалта арьбалалта хэгдэхэ зэргэтэй. Урдын хидал мэтэ түсэбтэ арбадахи табан жэлдэшье шэнэ районуудаар гэр байрын ба соёлой ажаhуудалай эмхи зургаануудые хурдан түргөөр бариха, нютагай эдеэ хоолой зүйлнүүдые нилээд үргэдхэхэ, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр, шухала хэрэгтэй эд бараагаар хүн зониие хангалгаяа эрид hайжаруулха шухала.

Ороной зүүн зүгтэ промышленностиие иимэ хурдан түргөөр хүгжөөлгэ байгаалиингаа нөөсэ баялигуудай дийлэнхи хубиие гаргашалhан баруун районуудай экономическа хүгжэлтэ буурулхагүй юм гү? — гэhэн асуудал гарана.

Үгы, урдынхидал мэтэ промышленностиин гол хүсэн эндэ байлгагдаха бшуу. Зүгөөр эдэ районуудтахи ажахые хүгжөөлгэ гол түлэб оньhон техникээр шэнэдхэн хубилгаhанhаа, хүдэлжэ байгаа предприятинуудые hэльбэлhэнhээ түйлагдаха байна.

Түсэбтэ арбадахи табан жэлдэ ехэ ехэ хото городууд хэмжээгээрээ үргэдхэгдэхэ...

ГАЙХАМШАГТА ХҮДЭЛМЭРИШЭН-РЕВОЛЮЦИОНЕР

(И. В. Бабушкинай наhа бараhаар 70 жэлэй ойдо)

Эгсэ далан жэлэй урда тээ, 1906 оной январиин 31-дэ ... далайн эрьедэхи Мысовая гэhэн түмэр замай станци дээрэ хаанта хархис засагай захиралтаарородой түрүүшын революцида хабаа-гашадые хайра гамгүйгөөр ...одата гэhэн даалгабаритай-аар Сибирь эльгээгдэhэн шу-бата генерал Меллер-Зако-мельскиин экспедициин сол...дууд Иван Васильевич Ба-бушкин түрүүтэй зургаан ре-волюционернүүдые харата ...улайгаар буудажа алаа ... Өөрынгөө инаг hураг-...н наhа бараhан тухай ...ар дүрбэн жэл үнгэрhэн ...йно дуулахадаа, Владимир Ильич Ленин иигэжэ бэшээ ...: «...Арадай баатарнууд байдаг юм. Тэдэнэр хадаа Бабушкин шэнги хүнүүд... ...нэ хүнүүдгүйгөөр ород ... үе наhандаа барлаг, ...ууу хүлhэншэ зон байха ...эн. Иимэл хүнүүдэй ашаар ...род арад ямаршье дарлалта ...лжэлгэhөө бэеэ гүйсэд сү-лөөлхэл байха».

В. И. Ленинэй үнэн сэхэ ...агша, хүдэлмэришэдэй ...даhаа ургажа гараhан ре-волюционер-большевик, ма-...й орон дотор шэнэ түхэлэй марксистска партиие бай-гуулхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэгшэдэй нэгэниинь боло-... Иван Васильевич Бабуш-кин хадаа 1873 оной янва-...н 15-да Вологодско губер-...ида үгытэй таряашанай гэр ...лэдэ түрэhэн байгаа. Бага наhандаа эсэгэhээ гээгдэжэ, ...ойдоол 10 наhатай байхадаа ...лоhоо тэжээхын тула тэ-рэ Петербург хото ошожо, эл-... хүндэ хара хүдэлмэри хээ hэн. Удаань түмэршэ дар-хаhай мэргэжэлтэй болоод, 1891 ондо Семянниковскэ за-водто хүдэлхэеэ ороо hэн. Эндэ түрүү хүдэлмэришэдтэй танилсажа, тэдэнэй кружокто ябадаг болоо. Тиихэ үедөө 1894 оной үбэл Бабушкин эгээл түрүүшынхиеэ В. И. Ленинтэй уулзаhан байгаа. Энэ уулзалга тэрэнэй бүхы саашанхи революционно ажал ябуулгынь заажа үгөө бэ-лэй. Ленин багшын ударидал-гаар И. В. Бабушкин ёhотойл революционер боложо, хүдэл-мэришэн ангиие хаанта заса-гай дарлалтаhаа сүлөөлхын түлөө тэмсэлдэ бүхы ами на-hаа зорюулhан байна.

1895 ондо Петербургдэ Владимир Ильич Ленинэй хүдэлмэришэдэй марксистска кружогуудые нэгэдүүлжэ, «Хүдэлмэришэн ангиие сү-лөөлхын түлөө тэмсэлэй хол-боое» байгуулхадань И. В. Бабушкин эгээл эдэбхитэй гэшүүдэйнь нэгэниинь болоо hэн. Тэрэ хадаа Семянников-скэ, Александровска, Стек-лянна болон бусад заводуу-дай хүдэлмэришэдэй дунда саг үргэлжэ революционно ажал ябуулдаг, кружогуудые болон библиотекэнүүдые эм-хидхэдэг, нюуса хуудаhануу-дые тараадаг байгаа. Жэл тухай болоод байхада, поли-ци Бабушкиниие барижа, түр-мэдэ 13 hара hуулгаад, удаань гурбан жэлээр Екате-ринослав хото сүлэлгэдэ эльгээгээ hэн. Тэндэ ерээд-шье байхадаа Бабушкин хү-дэлмэришэдэй марксистска кружогуудые эмхидхэлсэhэн, hүүлээрь тэдэниие нэгэдүүл-жэ, 1898 ондо РСДРП-гэй Екатеринославска комитет бии болголсоhон байна.

Сүлөөлгынгөө болзорой дүү-рэмсээр 1900 ондо И. В Бабушкин сэхэ Петербург, тэндэhээ Псков ошожо, Си-бириин сүлэлгэhөө hаяхан бусаад байhан В. И. Ленин-тэй уулзаа hэн. Эндэ В. И. Ленинэй ударидалга доро ниитэроссиин партиiна газетэ эмхидхэхэ тухай асуудалаар болоhон зүблөөндэ Бабуш-кин хабаадалсаа hэн. Россин пролетаринадай марксистска партиие байгуулха хэрэгтэ тупалха политическа газетые хилын саана нюусаар гар-гаха гэhэн В. И. Ленинэй hанамжые Бабушкин болон тэрэнэй нүхэд нэгэн hаналаар дэмжэжэ, тэрэниие эмхидхэ-хэдэнь эдэбхитэйгээр туhалаа hэн.

1900 оной декабриин 24-дэ Ленинэй эмхидхэhэн «Искра» газетын түрүүшын номер хилын саана Лейпциг хотодо гараа hэн. Уданшьегүй, 1901 оной май соо гараhан газетын дүрбэдэхи номертонь И. В. Бабушкинай Орехово-Зуево хотоhоо эльгээhэн бэшэг то-лилогдоhон байна. Энэ бэшэг соогоо суута капиталис Савва Морозовой фабрикын хүдэл-мэришэдэй хүндэ хүшэр бай-дал тухай эли тодоор бэшээ hэн. Тус газетын 6-дахи но-мерто Шуе хотоhоо, 8-дахи-дань — Богородскоhоо, удаа-дахи номернуудтань Иваново-Вознесенскэhээ болон Мос-ква шадарай бусад хотонууд-hаа Иван Васильевичай эль-гээhэн материалнууд толи-логдонхой.

«Искрын» түрүүшын 20 номернуудые харагты, — гэ-жэ В. И. Ленин бэшээ hэн, — эдэ бултадаа Шуе, Ивано-во-Вознесенскэ, Орехово-Зу-ево болон дунда Россин бусад газарнуудhаа ерэhэн коррес-понденцинүүд: тэдэнэр булта-даа шахуу Иван Васильеви-чай гараар бэшэгдэнхэй. «Тии-хэ зуураа В. И. Ленин Иван Васильевичые «Искрэ» газе-тын эгээл оролдосотой кор-респондент гэжэ онсо тэмдэг-лэhэн байгаа.

И. В. Бабушкин хадаа «Искра» газетые, листовко-нуудые Москва шадарай хо-тонуудаар ябажа, хүдэлмэ-ришэдэй дунда шадамараар тараадаг байгаа. Тэрэнэй туhаламжаар олон түрүү хү-дэлмэришэд тус газетын эдэбхитэй корреспондентнэр болоhон байна.

Нэгэшье хари хэлэ мэдэ-хэшьегүй hаа, хэдэн хүндэ бэрхэшээлнүүдые дабан, 1902 оной намар И. В. Бабушкин Лондон ошоhон байгаа. Эндэ «Искра» газетэ тиихэ үедэ гарадаг, В. И. Ленин байдаг байгаа. «Тэндэ олон юумэ хөөрэлдэжэ, олон асуудал-нуудые хамта шиидхээ hэм-ди» — гэжэ Владимир Иль-ич хожомынь бэшээ hэн.

Удаань В. И. Ленинэй даалгабаряар Бабушкин Пе-тербург ерэжэ, революцион-но хүдэлмэриеэ үргэлжэлүү-лээ hэн. Энэ үедэнь марк-систнууд болон «Экономист-нуудай» хоорондо шанга по-литическэ тэмсэл боложо байгаа. Иван Васильевич хү-дэлмэришэн ангиин шэнэ тү-хэлэй марксистска партиие байгуулха Ленинэй хараа тү-сэбые бэелүүлхын түлөө эрид шууд тэмсэл хэдэг байгаа. Зүгөөр РСДРП-гэй хоёрдохи съездэ тэрэ хабаадажа ша-даагүй. 1903 оной январиин 7-ной hүни дахин арестовы-лагдажа, жэл шахуу түрмэдэ hууhанай hүүлээр, хүйтэн Си-бириин Верхоянск хото та-бан жэлээр сүлэлгэдэ ябуу-лагдаа hэн. Тэндэ байха-даашье Бабушкин дэмы са-гаа үнгэргөөгүй, харин сүлэл-гэдэ байгшадай дунда кру-жок эмхидхэжэ, тэдэниие марксизм шудалhан социал-демокрадууд болгохые орол-догог, өөрөөшье hуралсан мэргэжэлээ дээшэлүүлжэ, хатуу шанга тэмсэлдэ бэеэ бэлдэдэг байгаа.

1905 оной революциин үедэ хаанта засаг зарим по-литическэ сүлэгдэгшэдые эр-хэ сүлөөдэ гаргаха баатай бо-лоо hэн. Сүлэлгэhөө табиг-дамсаараа И. В. Бабушкин Эрхүү хото ерэжэ, эндэхи со-циал-демократическа коми-тедэй гэшүүн болоод байха-даа хүдэлмэришэдые зэбсэг-тэ буhалгаанда бэлэдхэдэг, меньшевигүүдтэй эбсэшэгүй-гөөр тэмсэдэг байгаа.

Партиин даалгабаряар 1905 оной декабрь hарын эхеэр И. В. Бабушкин Шэтэ хото ерэhэн байна. Эндэ ерэмсээрээ тэрэ РСДРП-гэй Шэтын комитедэй гэшүүн болоhон, «Забай-кальский рабочий» га-зетэ эмхидхэлсэhэн байна. Мүн В. И. Ленинэй hурагша Виктор Константинович Кур-натовский үнинэй револю-ционер-большевик Антон Антонович Костюшко-Валю-жанич И. В. Бабушкинhаа нэ-гэ бага урид Шэтэ ерэжэ, со-циал-демократическа комите-дэй гэшүүд болоhон байгаа. Эдэ гурбан элитэ большеви-гүүд РСДРП-гэй Шэтын ко-митедэй ёhотойл хүтэлбэри-лэгшэд байhан юм. Тус коми-тедэй хүтэлбэри доро Шэтэ-дэ солдадууд болон хаса-гуудай совет, хүдэлмэришэ-дэй зэбсэгтэ дружинанууд, профсоюзна организацинууд эмхидхэгдэhэн байна. 1905 оной декабрь hара соохоо 1906 оной январиин тэн бо-лотор Шэтэ хотодо засаг тү-ра бодото дээрээ большеви-гүүд хүтэлбэрилэгшэдтэй хү-дэлмэришэд болон солдадуу-дай гарта байгаа.

1906 оной январиин эхе-эр Шэтын хүдэлмэришэд 30 мянга гаран винтовконууд-тай байгаа. Тиихэдэнь И. В. Бабушкин табан нүхэдтэеэ хамта ехэ буу зэбсэг абаад, Эрхүү хото орожо ябатараа Слюдянка станци дээрэ гене-рал Меллер-Закомельскиин экспедицидэ баригдажа, Мы-совая станци дээрэ дары буу-дуулhан байгаа. Тэдэнэр бул-тадаа ёhотойл баатарлигаар, хорото дайсадтаа нэрээшье хэлэнгүй арадай революциин хэрэгэй түлөө ами наhаяа үгөө.

Тиихэдэ В. И. Ленинэй үнэн сэхэ hурагша, түрүү ре-волюционер — хүдэлмэришэн Иван Васильевич Бабушкин оройдоол 33 наhатай ябаа. Тиигэбэшье, арад зоной эрхэ сүлөөгэй, зол жаргалта бай-далай түлөө хэзээдэ мүнхэ мартагдашагүй ехэ хэрэг хэжэ үрдеэ.

И. В. Бабушкинай үеын революционернүүд - больше-вигүүдэй хэhэн габьяата тэмсэлэй аша үрэнь манай орон дотор мандан hалбараа. Мүнөө сагта тэдэнэрэй бүхы ажабайдал, ажал ябуулгань манай залуу үетэндэ үльгэр жэшээ болохо байна.

Б. ДОНДОКОВ,
түүхын эрдэмэй кандидат.

ЗАВОДОЙ СОЁЛОЙ ГУЛАМТА

...Ленинэй орденто локомо-...в-вагон заhабарилгын заво-...олон мянган хүдэлмэри-...hэдынгөө Соёлой ордо-...байгуулагдаhаар 40 жэ-...ойе баяртайгаар угтаа. ...дай индустриин ехэ ба-... болохо ЛВРЗ-гэй тү-...ын цехүүдэй ашаглалга-... угтэжэ байха үеэр энэ ...ой ордон баригдаа бэ-... цехэйнгээ улаан булан хүтэл-бэрилжэ байдаг. Бүхэсоюзна харалгын үедэ тус улаан бу-лан нэгэдэхи hуурида гара-жа, тусхай шанда хүртэhэн, М. Л. Дулов ВЦСПС-эй Хүн-дэлэлэй грамотаар шагнагда-hан байха юм.

Мүнөө үедэ эндэ уран hай-... 24 коллектив хүдэлнэ. ...й 4-ниинь арадай гэ-... үндэр нэрэ зэргэдэ хүр-...эн. Тоолобол, РСФСР-эй ...ьтурын габьяата ажал ...лагша В. Ч. Хижняко-... хүтэлбэрилhэн эрэшүү-... хоор, А. И. Леон-...ын хүтэлбэрилдэг хатарай ...бль, О. Н. Марковай ...элбэрилдэг хүгжэмтэ ко-... театр, А. А. Бурков ...элбэрилэгшэтэй драмын ... болоно. Буряадай ...Р-эй культурын габьяата ...элмэрилэгшэ В. И. Зи-... гуша гаран жэлэй түр-... баянистнуудай ан-...ь хүтэлбэрилнэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ болоhон ... hайханай коллективүү-... Бүхэсоюзна харалгын ... турта Соёлой ордон ... соогоо нэгэдэхи hуури ... hэн. Уран hайханай ...ективүүдэй хүдэлмэридэ ... гаран хүн хабаадалса-... Тиихэдэ үшөө нилээд ... хүдэлмэришэд заво-...йнгоо цехүүдэй кружогууд-... ябана.

Гол түлэб хүдэлмэришэд, ... хаагшад эндэ хабаада-...а Тэдэнэй дунда ажалай ...шүүл олон. Жэшээлхэ-... Буряадай АССР-эй куль-... габьяата хүдэлмэри-..., аппаратна цехэй сле-... М. А. Морозов, локомо-... хабсаралгын цехэй сле-... Ю. В. Субботин, инст-...ментальна цехэй фрезе-... С. Ф. Сухарев болон ... Соёлой ордоной хүг-...эдэ горитой хубитаяа ...лhан юм.

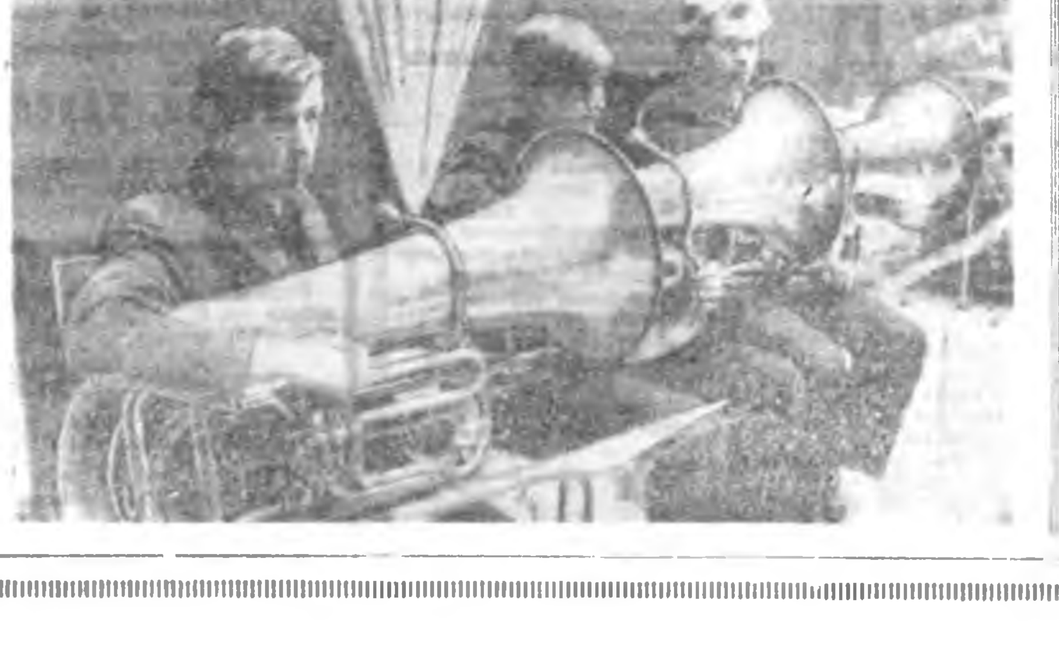
Локомотив хабсаралгын ... нормировщик Михаил ...ьевич Дулов соёлой ...дэлмэридэ тон эдэбхитэй-... хабаадажа байдаг. 27 ... туршада заводто хү-...лөө тэрэ эрэшүүлэй ...то, хүгжэмтэ комедиин ... дуулахаhаа гадна, үнгэрэгшэ жэлдэ ... Үхибүүдэй уран hайханай хүдэлмэрндэ саг үргэлжэ ехэ анхарал хандуулагдажа бай-даг. Эндэ үхибүүдэй номой, хүгжэмэй, театрай долоон хоногууд үнгэргэгдэдэг. Дуу-най конкурснууд, «Улаан Мүшэнэй» hайндэр эмхидхэг-дэдэг. «Буратино», «Чебу-рашка» гэhэн клубууд хүдэл-мэрилдэг. Заводой хүдэлмэ-ришэдэй олон үхибүүд тех-ническэ станци дээрэ сүлөө сагаа үнгэргэжэ, эсэгэнэ-рэйнгээ мэргэжэлдэ hурадаг.

КПСС-эй XXV съездые амжалтатайгаар угтаха гэжэ уран hайханай коллектив оролдожо байнхай. Репертуа-раа улам баян болгохо, хү-дэлмэришэдэй дунда хүмүү-жүүлгын ба соёлой хүдэлмэ-ри hайжаруулха талаар ехэ юумэн хэгдэжэ байнхай.

Ф. СОРОКИН.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Репетициин үедэ. 2. Ду-ховой оркестрэй гэшүүд Ю. Власенко, С. Власенко, П. Киселев гэгшэд хүшэгын нээгдэхые хүлеэжэ байна.

Авторай фото.

АЖАЛДА ШАДАБАРИТАЙГААР ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ

Үхибүүдые эрдэм номдо hургахаhаа гадна, ажалай дүй дүршэлдэ hургаха хэрэг-тэй ха юм.

Суута А. С. Макаренко үхибүүдые hургажа эхилхэ-дээ, ажал хүүлэжэ захалhан юм. Үхибүүд бага наhандаа ажал хэжэ hураагүй hаа, ехэ болоод ябахадаа ажалда ду-рагүй гү, али ямаршье ша-дабаригүйгөөр хандадаг гэжэ үнинэй мэдээжэ.

Мүнөө үедэ орон доторнай бүхы hургуулинуудай 4—8 классуудай hурагшад ажалай хэшээлэй үедэ хүдэлмэриин дүй дүршэлтэй танилсана. Дүрбэдэхи классай hурагшад эгээ түрүүшынхеэ ажалай хэшээлэй кабинедтэ ороходоо, зэр зэмсэг, верстак, станок бүхэниие тон hонир-холтойгоор харадаг, шэнжэл-дэг байха юм. Гадна ахалаг-ша классай hурагшадан дар-халhан юумэнүүдые барижа үзөөд, эдэниие үхибүүд хээ гээшэ гү гэжэ hонирхонгёор, гайхангяар асуудаг.

Ажалай хэшээлэй багша-нарай зорилго юуб гэхэдэ, тэдэнэр түрүүшын үдэрhөө эхилжэ, үхибүүдые хүдэлмэ-риин дүримүүдтэй заатагүй хүсэдөөр танилсуулха боло-но. Хэшээлэй үедэ үхибүү-дые дархалжа hургахаhаа гадна, ажалда нарин нягтаар хандахаар hургаха хэрэгтэй. Энэ хэшээлэй үедэ үхибүүд ажалай абьяас оложо абадаг гээшэ.

Зарим hургуулинуудта ажалай хэшээлэй үедэ үхи-бүүдэй динлэхэгүй даабари үгэжэрхидэг гү, али ондоо хүдэлмэридэ ябуулжархидаг байна. Энэнь тон буруу, хэ-шээлэй программада таара-хагүй юм. Иимэhээ үхибүүд тус хэшээлдэ дурагүй болохо ушар дайралдадаг.

Түрэл hургуулидаа hураг-шад туhалха ёhотой гэжэ мэ-дэнэбди. Гэбэшье энэ хү-дэлмэриие таарамжатайгаар, үхибүүдтэ гүйсэд hайнаар ойлгуулаад хэбэл, hурагшад тон дуратайгаар хэхэ.

Би арбаад жэлдэ Түнхэнэй аймагай ажалай багшанарай методическа таhагые даа-гшаар хүдэлнэб. Семинарнууд дээрэ багшанар нюдэнэй шэл, халаад, фартуг болон зэд, гуулин, бронзо гэхэ мэ-тын зүйлнүүд дуталдана гээд хэлэдэг.

Ажалай хэшээлдэ про-граммын ёhоор таарахагүй хүдэлмэри үхибүүдтэ үгэхэ-дэ, тэдэнэр абаhаар лэ зүр-хэеэ сохюулжа, hонёо буура-даг.

Манай Толтойн дунда hур-гуулиин hуралсалай мастер-ской соо элдэб олон стано-гууд тодхогдонхой. hүүлэй 2—3 жэлэй туршада хүдөө-гэй hургуулинуудай дунда үнгэргэгдэhэн техникүүдэй выставкэнүүд дээрэ манай hургуули түрүү hуурянуудые эзэлжэ, мүнгэн шанда хүр-төө бэлэй. Энэ мүнгөөр хэ-дэн олон станок, зэр зэмсэг абтаа hэн.

«Уран гартан» гэhэн кру-жок эмхидхэгдэнхэй. Тус кружогой гэшүүдэй бүтээhэн зүйлнүүд республиканска выставкэ дээрэ табигдажа, гурба дахин түрүү hуури эзэлээ бэлэй. Мүн үхибүүдэй бүтээhэн нэгэ станок ВДНХ-гай дипломдо хүртэhэн байха юм.

hуралсалай энэ жэлдэ 4—8 классайхид ажалай хэшээ-лэй үедэ янза бүриин хорёод стенд, болон бусад олон зүйлнүүдые дархалаа. Эндэ модооршье, түмэрөөршье то-шиилдожо хэhэн юумэнүүд олон.

Б. БИРБАЕВ.
ажалай хэшээлэй багша.

БАЙДАЛНАЙ УЛАМ hАЙЖАРНА

Түсэбтэ юhэдэхи табан жэлдэ Улаан-Үдын Ленин-скэ комсомолой 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ прибор бү-тээлгын заводто үйлэдбэри нилээд хүгжөөгдэхэhөө гад-на, ажалшадай материальна байдал болбосон hайн бол-гогдоо. Энэ үе соо предприя-тиин хүдэлмэришэдэй дун-дуур салин хүлhэн 79 түхэ-ригөөр нэмэhэн байха юм.

Табан жэлдэ байрын 10.620 дүрбэлжэн метр тал-майтай гэрнүүд баригдаа. 280 hууритай «Журавленок» гэжэ сад-ясли, ажаhуудалай, эрилтэ хангалгын байшан ба-ригдажа, ашаглалгада оруу-лагдаба.

Заводой хүдэлмэришэдэй Байгалай эрьедэхи турбаза үргэдхэгдөө. 40-hөө 100 хүрэ тэр хүн амарха аргатай болонхой. Предприятиин хү-дэлмэришэдэй үхибүүдэй пионерэй лагерьта нэмэлтэ барилга хэгдэжэ, улам олон багашуул амардаг болоо.

Арбадахи табан жэлдэ за-вод үргэдхэгдэжэ, шэнэ кор-пусууд баригдаха, үйлэдбэ-риин шэнэ талмайнууд ашаг-лалгада оруулагдаха байна.

— hуудал байдалнай жэл-hээ жэлдэ hайжарна. Шэнэ табан жэл соо ажалшадай материальна байдал болбосон болгохо гэhэн ехэ даабари-тайбди. Теэд эдэ бүгэдэ дүү-гэгдэхэ аргатай, — гэжэ при-бор-бүтээлгын заводой парт-комой секретариин орлогшо А. И. Довгань хөөрэнэ.

Б.-М. ЖИГЖИТОВ.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР С. И. НИКИФОРОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэhөөр 50 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, баг-шын эрдэмэй ажал ябуулгые олон жэлдэ аша үрэтэйгөөр ябуулhанайнь түлөө, соёл культурын хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаhанайнь түлөө Зүүн-Сибириин гүрэнэй культурын институдай ректор Сергей Иванович Никифоровые Буряадай АССР-эй Верховно Со-ведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1976 оной январиин 30.

РАССКАЗ

ХОЖОМДОhОН ГЭМШЭЛГЭ

Институдта hурадаг хү-бүүнэлигээ орой болотор ваiгаад, hогтуушаг гэртээ ерэхэдэнь, hанаагаа зобожо унтангүй хэбтэhэн Данзан Дымбрылович:

— hүниин тэн болотор хаана, юу хэжэ ябанаш даа, хүбүүмни? Ядахадаа намаяа хайрлахаяа яана гээшэбши, — гэжэ гомдолтонгоор гэ-мэрдэг hэн.

— Хаана ошоодхихо hэн биб даа, нүхэдөөрөө hуу-шооб, — гэжэ hогтуухан хү-бүүниинь хойрогоор харюуса-даг байгаа.

Хүбүүндээ үшөөл hургаал зааха hанаатай эсэгын:

— hураха болобол хүн шэнгеэр hураад, үгы hаа хү-дэлхэдэ яаха юм. Үхибүүд бэшэ хаямта. Танай наhан-да ябахадаа, бидэнэр взвод, рота, батальон командалаад, фашис булимтарагшадые hамна сохигшо hэмди, — гэ-хэдэнь, хүбүүниинь:

— Зай, баhа захалбаал-ши даа. Тэрэ фронтоёо юундэ ходо дурдагшабши. Ши гансаараа дайнда ябаа бэшэ, хэдэн миллион хү-нүүд ябаа юмэл, — гэжэ эсэгынгээ урма бүришье ехээр хухалдаг hэн.

Зарим үдэшэ хүбүүниинь гэртээ залуушуулые суг-луулаад архидадаг, шуяал-дадаг байгаа. Тэдэнэй хэ-рэгтэ хэрэггүй юумэ шалил-дажа байхые шагнажа hуу-hан Данзан Дымбрылович аягүйрхэн.

— Ямар hонингүй юумэ хөөрэлдэнэ гээшэбта. Дура-тай hаатнай фронт дээрэ бо-лоhон hонин ушарнуудые хөөрэжэ үгэhүүб.

— Орхил даа, аба. Ши-нии дайлалдаhаар хэн hо-нирхохо юм. Эдэшни баран бэшэгтэй, үнгэрөөшэ дайн тухай ном, газетэдэ уншадаг, кино, телевизортэ харадаг хүнүүд гээшэ. Манда hаад хэнгүй, ошожо амар-балшни дээрэ бэшэ гү? — гэжэ хүбүүниинь эсэгээ ехээр гомодхоодог байгаа.

«Урагшагүй хүндэ, ухаан-гүй нүхэр» гэлсэдэгээр Дан-занда дан тоолхогүй hамган дайралдаа. Тэрэнь хоёр жэ-лэй туршада hамганиинь боложо hууhан мэтэ боложо нүхэрөө зобоожо, зэбоожо, хүхөөр хүбүүгээ хаяжарёод, нэгэ залуу архиншан уhан туламые шахаад арилшоо бэлэй. Жэлтэй болоогүйдөө эхэhээ гээгдэhэн хүбүүгээ Данзан Дымбрылович хүг-шэн эхэтэеэ хамта хүлынь дүрөөдэ, гарынь ганзагада хүргэжэ, институдта оруу-лаа юм.

«Одоол хүбүүмни хүн бо-ложо, жаргуулхань» гэлэ-ниинь, тэрэнь институдай гурбадахи курсаяа хаяад, архи намнажа, ааша гарга-жа эхилээ. Эсэгынгээ үбдэ-хэдэ hанаагаа зобохогүй, больницада ороходонь ошо-хогүй. hуудал, байда-лаарнь, ябаhан ябада-лаарнь hонирходоггүй бай-гаа. Таарамжатан саг олоод, эсэгынгээ үнэн зүр-хэнhөө хөөрэлдэхэ гэхэдэ сухалдаха, эпеэдэ наада ба-риха болошоо hэн.

Фронт дээрэ хэдэн дахин хүндөөр шархатаhан, hүү-лээрнь hанаа сэдьхэлээ зо-божо тулиhан Данзан Дым-брылович саhаа урид наhа барашоо бэлэй. Эсэгынгээ hүүлээр бэлэндэ бэгзыгээ-шэ, бэрхэдэ шагнайгааша хүбүүниинь ажал хүдэлмэри хэжэ, хоолойгоо тэжээхэ баатай болоо. Одоол тиихэ-дээ эсэгэеэ hанадаг, тэрээн тухайгаа бододог болоо юм.

Илангаяа Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай илалтын 30 жэлэй ойн бая-рай hайндэрнүүдтэ Данзан Дымбрыловичэй хүбүүн үхэ-hэн эсэгээ ехээр үгы-лөө. Тиихэдэ эсэгынь нэрээр олон бэшэг, телеграмма-нууд, үнэтэ бэлэг, тэмдэ-гүүд ерээ. Эсэгынгээ амиды байхада нэгэшье хэрэглээ-гүй hонирхоогүй папка нээжэ харан гэhээнь, тэндэнь хэ-дэн орден, медальнууд, гра-мота болон бэшэшье хүндэ-лэлэй тэмдэгүүд байба. Тэ-дэниинь hайса үзэжэ, унша-жа, одоол эсэгынгээ ямар бэрхэ, hайн, нэрэтэй соло-той хүнэй ябаhые ойлгобо.

— Баарhан, хайрата эсэ-гэмни, хүлисыш даа тэнэг хүбүүгээ! Амиды ябахадаш юундэ шамаяа хайрлаа, гам-наагүй гээшэбиб. Мүнөө амиды байхала яагаабши даа, хэды зэргээр хүндэлхэ, ям-балха hэнбиб даа, — гэжэ байжа гэмшээ, халаглаа, уйлаа бэлэй. Гэмын урдаа, гэмшэлын хойноо гэжэ хү-нүүд дэмы хэлсэдэггүй гээ-шэ.

Ц. СУБАНОВ.

Телефон телеграф радио
ХИЛЫН СААНАhАА

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

Советскэ Союзай Коммунис партиин болохоёо байгаа XXV съезд тухай олон тоото материалнуудые социалис оронуудай хэблэл толилно. «Жиче Варшавы» газетэ Москваhаа абтаhан коррес-понденциеэ барлаба. Совет нииислэл хотын ажалшадай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөн тухай энээн дотор хөөрэгдэнэ. СССР-эй эконо-микодо ажалай бүтээсэ дээ-шэлүүлхэ тухай Польшын «Штандар млодых» газетэ толилбо. Союзна республика-нуудай Коммунис партинуу-дай съездүүдэй боложо бай-hан тухай ПОРП-ын ЦК-гай орган — «Трибуна люду» га-зетэ мэдээсэнэ.

КПСС-эй XXV съездэ зо-рюулагдаhан статьянууд, кор-респонденцинүүд аха дүү бу-сад оронуудай газетэнүүдтэ тунхаглагдана.

Республикын арадай ажа-хые 1975 ондо хүгжөөхэ тү-сэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай ЧССР-эй Федеральна статистическэ управлениин мэдээсэлнүүдые «Руде пра-во» газетэ түрүү бэшэг соо-гоо шэнжэлхэдээ, туйлагда-hан амжалтанууд КПЧ-гэй политикын зүб, бусад со-циалис оронуудтай, нэн тү-рүүн СССР-тэй Чехослова-киин харилсаа холбооной аша үрэ ехэтэй байhые элир-хэйлэн гэршэлнэ гээд тэмдэг-лэнэ.

Энэ түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые дүүргэхэ хэ-рэгтэ эрдэм, техникэ шу-хала үүргэ дүүргэхэ байнэ гээд «Нойес Дойчланд» газе-тэ түрүү бэшэг соогоо онсо-лон заана.

ФНЛА-гай, УНИТА-гай хархис бүлэглэлнүүдтэ, га-даадын булимтарагшадта эсэргүү тэмсэлдэ Анголын Арадай Республикын туйла-hан шэнэ амжалтанууд ту-хай гадаадын хэблэл мэдээ-сэнэ. Ажахын талаар НРА-гай правительствын ажал ябуулга тухай корреспонден-тынгээ Луандаhаа эльгээhэн репортаж Парижай «Юмани-тэ» газетэ толилоо.

Анголын Арадай Респуб-ликын сэрэгүүдтэ эсэргүү-гээр дайлалдаха Англиин хүлhэншэдэй түрүүшын бү-лэгэй Анголо худар эль-гээгдэhэн тухай Англиин бү-хы газетэнүүд бэшэнэ.

Испаниин премьер-министр Ариас Наваррын программа-на үгые «Котидьен де пэри» газетэ шэнжэлхэдээ, Испа-ниин зүүнэй үзэлтэй хүсэ-нүүд энээниие эрид буруу-шаан угтаба гэжэ тэмдэглэ-нэ. Ушарынь юуб гэхэдэ, ороной демократическа оло-ниитын эрилтэ табидаг по-литическэ үзэл бодолойнгоо түлөө шорон түрмэдэ хааг-даhан хүнүүдые сүлөөлхэ тухай юушье дурдаагүй бай-ха юм. (ТАСС).

СОФИ

БКП-гэй ЦК-гай ПЛЕНУМ

ТАСС

БКП-гэй ЦК-гай Пленум январиин 27—28-да эндэ бо-лобо.

Мартын 29-дэ нээгдэхэ БКП-гэй XI съездын зүблэхэ зүйлые Пленум баталаа. Партиин X ба XI съезднүү-дэй хоорондохи үе соо Цент-ральна Комитедэй хэhэн ажал ябуулга тухай, комму-нистнуудай саашанхи зорил-гонууд тухай тоосоото элид-хэл БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Т. Живков съезд дээрэ хэхэ байна. БКП-гэй Центральна хиналта-шалгал-тын комиссиин тоосоон, 1976—1980 онуудта НРБ-гэй социальна байдалые, экономикые хүгжөөхэ Дирек-тивэнүүдые баталалга съез-дын зүблэхэ зүйлдэ оруулаг-данхай. БКП-гэй XI съездэ хабаадаха делегадуудые hун-гаха гурим түлөөлэлгын нормо тодорхойлогдоо.

Түсэбтэ долоодохи табан жэлэй (1976—1980 онууд) даабаринуудые 1990 он боло-тор арад зоной ажабайдал hайжаруулха тухай 1972 оной декабрь hарада абта-hан программые саашадань бэелүүлхэ тухай БКП-гэй ЦК-гай тезисүүдые, БКП-е, ниитын эмхинүүдые, хүдэ-лөөнүүдые хүгжөөхэ тухай те-зисүүдые, эмхидхэлэй хэдэ хэдэн асуудалнуудые зүбшөн хэлсээ.

ННКОЗИ

ДАРЫ ГУРИМШУУЛХЫН ТҮЛӨӨ

ТАСС

Кипрэй Ажалша арадай түрүү үзэлтэй партиин (АКЭЛ) Центральна Коми-тедэй ба Центральна шалгал-тын комиссиин онсо ээлжээтэй пленум эндэ болобо. Кипртэ болохоёо байгаа хөөрэлдөө-нүүдтэ, грек талын оруулха дурадхалнуудта партиин яма-раар хандажа байhан тухай элирхэйлhэн Политбюрогой документые пленум нэгэ hа-налтайгаар hайшаагаа гээд тусхай мэдээсэл дотор хэлэг-дэнэ.

Бүлэгүүдэй хоорондо бо-лохоёо байгаа хөөрэлдөөнүүд тухай асуудалые зүбшэн хэл-сээшэ Кипрэй Министрнүү-дэй Соведэй, национальна Соведэй hаяхан болоhон хам-тын заседани дээрэ прези-дент Макариосай оруулhан дурадхалнуудые бүрэн зүб-шөөжэ байhанаа пленум мэ-дүүлбэ.

АКЭЛ-эй генеральна сек-ретарь Э. Папаоанну пле-нум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, арал дээрэхи мүнөөнэй байдал Кипрэй арадай — грегүү-дэй, түүрэгүүдэй аша туhада харюусана гэжэ тэмдэглээ. Болохоёо байгаа хөөрэлдөө-нүүд ехэ удха шанартай. Эдэнэй амжалтатайгаар үн-гэрхын тула парти али бүхы юумэ хэхэ байна.

БЕЙРУТ

Залан заhаруулгын замаар

ТАСС

Ливандахи байдал яhала түргөөр хэмдээ орожо байна. Хотын түбэй районуудта гу-рим сахихын түлөө хинал-тые дамжуулан үгэхэ тухай шиидхэбэри Сэрэгэй дээдэ совет абаа. Мүнөө болотор эдэ районуудаи зарим хү-бинь Палестиные сүлөөлхэ армиин частьнуудhаа, на-ционально-патриотическа хү-сэнүүдэй отрядуудhаа бүри-дэhэн хамтын хүсэнүүдэй мэдэлдэ байгаа. Сэрэгэй дээ-дэ комитедэй январиин 28-дэ толилогдоhон коммюнике до-тор орон соогуурхи байдал аалин намдуу боложо байна гээд тэмдэглэгдэнэ.

hүүлэй хоёр долоон хоног соо түрүүшынхеэ суглаhан министрнүүдэй кабинет ажалдаа гарахыень бүхы хү-дэлмэришэд болон алба хааг-шадые уряалба. Ерэхэ хоёр гараhаа бүхы hургуулинууд нээгдэхэ. Ливанай улам олон хүн Эхэ орондоо бусажа ерэ-жэ байна.

«Политическэ, экономиче-ска, социальна хубилалта-нуудай гол ёhонуудые най-руулhан национальна шэнэ пакт» hаяар толилогдохо юм гээд премьер-министр Р. Караме соносхоо.

АЛЖИР

МАРОККЫН, АЛЖИРАЙ ХООРОНДО ХЁМОРОО ЗҮРИШЭЛДӨӨН ГАРАНА

ТАСС

Алжирай Алжери пресс сервис (АПС) гэдэг информа-ционно агентствын мэдээсэ-hэнэй ёhоор, Баруун Сахара-дахи Амгала гэжэ оазисай райондо Алжирай ба Ма-роккын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хоорондо байлдаан январиин 28-да hэргээгдэhэн байгаа.

Алжирай талын мэдээсэhэ-нэй ёhоор, Мароккын агаа-рай сэрэгэй хүсэнүүд Сахара-ааа зугадан тэрьедэгшэдэй Дахла хотодохи гурбан лаге-риие бомбодоhон байна.

Алжирай Революционно Соведэй түрүүлэгшэ Х. Бу-медьен хэдэ хэдэн оронууд-та бэшэг эльгээхэдээ, «Ба-руун Сахарада болоhон зэр-хэг түримхэй ябуулгаhаа хо-хидогшодто эдеэ хоолой зүйл-нүүдые, эм дом абаашажа ябаhан Алжирай армиин под-разделениин транспортна колоннодо Мароккын зэбсэг-тэ хүсэнүүд январиин 27-до хорото зорилгоор добтолhон байна гэжэ мэдүүлбэ.

Колонинуудые усадхан үгы хэхэ гэhэн ООН-ой гол ёhо-нуудаар Алжир хүтэлбэри-лэгдэдэг юм гээд бэшэг соо хэлэгдэнэ.

Баруун Сахарадахи байда-лые гуримшуулгада нүлөөл-хыень Х. Бумедьен сэрэгэй ямаршье бүлэглэлдэ хабаада-дагүй оронуудые уряалаа. Сахарын хүн зоной өөhэдөө өөhэдыгөө тодорхойлхо эр-хые хүндэлхэ талаар абаhан уялгануудаа Марокко, Мав-ритани хазагайруулна гээд бэшэг соо хэлэгдэнэ.

Алжирта ерээд байhан Си-риин премьер-министрэй ор-логшо, САР-ай президентын тусхай түлөөлэгшэ Мухам-мед Хайдартай, САР-ай зэб-сэгтэ хүсэнүүдэй Генеральна штабай начальник Хикмат Аш-Шехабитай Х. Бумедьен эндэ уулзаhан байна. Баруун Сахарадахи байдал тухай хөөрэлдөө. Энэ асуудалаар Араб гүрэнүүдэй хэдэ хэдэн хүтэлбэрилэгшэдтэй АНДР-эй Революционно Соведэй түрүүлэгшэ хөөрэлдэhэн байгаа.

Мароккын король Хасан II гэгшэтэй хөөрэлдөөнүү-дые хэхын тула Иракай ин-формациин министр Тарик Азиз Иракай Республикын президентын түлөөлэгшэ бо-ложо, Рабат ерэбэ. Энээнэй hүүлээр тэрэ Алжир ошохо юм.

ТОЛИ

Дүлэтэ жэлнүүдэй баатарнууд

ХАНИ БАРИСААН ИЛАА hЭН...

ЕХЭЛ hОНИН намтартай нэгэ хүн Уфа хотодо ажаhуудаг. Тэрэ хүнэй обог, нэрэнь — Гумер Мустафьевич Козлов. Тэрээнтэй уулзаха бүхэндөө Монгол орон тухай дурдалгануудые hонирхон шагнадагби, фото-зурагуудые hонирхон харадагби, Ю. Цеденбалай, Ж. Самбугай гар табилгатай бэшэг, телеграммануудые уншадагби...

«Монголия» гэжэ журналай 1966 оной юhэдэхи номерые иранаб. Журналист Д. Цэрэндагвын «Манай зол жаргалай түлөө тэмсээ» гэhэн статья соо Гумер Мустафьевич тухай хэлэгдэнэ.

1966 оной «Известия» газета. ТАСС-ай мэдээсэл. МНР-эй Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Ж. Самбугай Г. М. Козловто дайшалхы орден барюулhан тухай тэрээн соо хэлэгдэнэ.

Монгол нүхэдэй бэшэгүүд, телеграмманууд. Нэгэ телеграмма дээрэ Ю. Цеденбалай гар табигданхай. Номууд, альбомууд, бэлэгүүд олон.

Фото-зурагуудай альбомые дахин иранаб. Ж. Самбугай Г. М. Козловто орден барюулжа байhые харуулhан фото. Бүлэг совет командирнуудтай Сүхэ-Баатарай зэргэлээд байhые буулгаhан зураг. Тэдэ командирнуудай дунда Гумер Мустафьевич Козловые харанабди. Гумер Мустафьевич монгол арадай вождьтой зэргэлээд зогсоно.

Г. М. Козлов хайшан гээд Монгол орондо ошоhон юм? Энээн тухай тобшохоноор хөөрэе.

Гумер хүбүүн 1914 ондо хаанта засагай армиин зэргэдэ татагдан абтажа, германска фронтдо ошоhон юм. Хэдэн баатаршалга гаргаhанайнгаа түлөө прапорщигай нэрэ зэргэдэ хүртөө hэн.

Агуу ехэ Октябриин хубисхалые Петроградай дэргэдэхи госпитальдо угтаа бэлэй. Эдэгэhэнэйнгээ hүүлээр Улаан Армиин зэргэдэ жагсаа. Тэрэнэй алба хэжэ байhан сэрэгэй часть Байгал шадар ерэжэ, сагаантантай тэмсэжэ эхилбэ.

Нэгэтэ сагаантан манай улаан гвардеецүүдые хүреэлжэ, бүлэг сэрэгшэдые плендэ абаа. Тэдэ сэрэгшэдэй дунда Козлов баригдашоо hэн.

Плендэ орогшодые сагаантан хайра гамгүйгөөр сохижо, буугай шумбуураар, нагайка ташуураар нюдэ нюургүй буулгажа оробо. Тиигэhэнэйнгээ hүүлээр улаан сэрэгшэдые буудан алахаяа хүбшэ тайга руу туужа абаашаа. Тэдэниие туужа ябаhан сагаантан зүрхэ орохын тула томо шэлтэй архи гудамхижа оробод.

— Эдэ hогтуушуулда буудуулжа алуулхамнай гээшэ гү? — гэжэ Козлов аалихан дуугарба.

— Тиихэмнайл даа. Эдэ нохойнуудтай үшөөл тулалдаха байгаабди, — гэжэ хажуудань ябаhан нэгэ сэрэгшэ дэмжэн хэлэбэ.

— Мэдэнэ гүш? Би нэгэ юумэ hанааб. Бидэниие туужа ябаашадта гансата аhаад, буунуудыень буляажа абая. Тиигээд тэрьелхэбди. Хүбшэ тайга ехэ ха юм, — гэжэ Козлов дурадхаба.

— Тиигэе, — гэжэ тэрэ сэрэгшэнь зүбшөөбэ.

Тэрэ шиидхэбэри тухайгаа сэрэгшэд хоорондоо бүтүүхэн хэлсээдхибэ. Козловой «Тайга» гэжэ hүхирхэтэй хамта сагаантанай сагдаанарта добтолхо гэжэ шиидэбэд.

«Тайга» гэhэн hүхирөөн зэдэлшэбэ. Туулгажа ябаhан сэрэгшэд сагаантанда гэнтэ аhажа, хэдэн минутын туршада тулалдаhанай hүүлээр буунуудыень буляажа абаад, тэдэниие hүнөөбэ. Улаан гвардеецүүд тайга руу тэрьедэбэ. Нилээд гүйлдэhэнэй hүүлээр амархаяа hуухадаа, саашанхи түсэбүүд тухайгаа зүбшэн хэлсэбэ. Өөhэдын хидтөө ошохо гэжэ шиидэбэд.

Үни удаан ябабад. Табадахи сүүдхээ хүбшэ соогуур тэнэжэ ябатараа, нэгэ ехэ городые холоhоо хараба. Хэнэй гарта ороhон хото юм? Сагаантанай гү, али улаантанай гү?

Тэрэ городто орохогүй гэжэ шиидэhэн сэрэгшэд урда зүг тээшэ ябажа мэдэбэд. Жэмэс түүжэ эдинэд. Заримдаа ан буудажа алаад, тэрэнэй мяхаар хооллонод.

— hүүлдэнь мэдэхэдэмнай, — гэжэ Гумер Мустафьевич хөөрэнэ, — тэрэ тиихэдэ бидэнэй ороогүй город хадаа Дээдэ-Үдэ, мүнөөнэй Улаан-Үдэ хото байшоо.

Тэдэ улаан гвардеецүүд Монголой хилэдэ тулажа ерээ hэн. Тиигээд монголшуудта ошобод. Улаан сэрэгшэдые монгол нүхэд баяртайгаар угтаа бэлэй. Хитад булимтарагшадай гарнизониие Сүхэ-Баатарай сэрэгэй яажа бута сохиhон тухай тэдэнэр баяртайгаар хөөрэбэд.

— Ород нүхэднай бидэнэртэ туhалхаяа ерээ гэжэ монгол нүхэднай баярлаа hэн, — гэжэ Гумер Мустафьевич хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. — Бидэнэрэй дунда олон яhатан — ород, украин, латыш, чуваш, поляк болон бусадшье байhан юм. Россиhаа ерэhэн лэ хадамнай бидэниие ородууд гэжэ тэдэнэр тоолоо ха юм.

...Хэдэн хоногой үнгэрhэн хойно Сүхэ-Баатарай нүхэр Чойбалсантай тэдэнэр уулзаба. Үни удаан хөөрэлдэhэнэй hүүлээр Чойбалсан тэдэниие урижа, Сүхэ-Баатартай уулзахыень абаашаба.

— Эгээл түрүүн Сүхэ-Баатарые хараhаар, эрэлхэг зүрхэтэй, арадай ёhотойл хүбүүн байна гэжэ бидэнэр ойлгоодхёо hэмди, — гэжэ нүхэр Козлов зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлгэн хөөрэнэ.

Улаан сэрэгшэдтэй халуунаар уулзаhан Сүхэ-Баатар тэдэнэрhээ иигэжэ асууба:

— Монгол арадай эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэхэ байна гүт?

— Бидэнэр бэлэмди! — гэhэн харюу дуулдаба.

— hайн гээшэ! — гэжэ Сүхэ-Баатар хэлэбэ. — Монгол арадай зол жаргалта байдалай түлөө суг хамта тэмсэхэбди!

...Хатуу шанга тэмсэл эхилбэ. Козловой ороhон отряд Үргөө хото (мүнөөнэй Улаан Баатар) тээшэ дабшаба. Тэрэ замдаа монгол арадай дайсан Баяр-гүн тайжын сэрэгүүдые бута сохихо даабари тэрэ отрядта үгтэбэ.

Байлдааншье эхилээ hэн. Козлов, тэрэнэй монгол нүхэд (Дамдинсүрэн, Чимэддорж гэгшэд эрэлхэг зоригтойгоор тулалдаба. Баяр-гүн болон бусад дайсадые тэдэнэр бариба.

Үргөө хотые Козлов сүлөөлэлсэбэ. Арадай хубисхалай илаhанай hүүлээр Гумер Мустафьевич Монгол орондо үлэжэ, тэрэнэй армиин штабта алба хэжэ эхилээ hэн.

1925 ондо Чойбалсан Козловые дуудаад:

— Нүхэр Намсарай (Козловые монголшууд иигэжэ нэрлэдэг hэн), манай орондо та ажаhуужа, худалдаа наймаа эмхидхэхэ хэрэгтэмнай туhалыт.

Тиигэжэ Г. М. Козлов Монголой Арадай Республикын худалдаа наймаанай хэгэдэлдэ хүдэлжэ эхилээ hэн. Эд бараа орон дотор тарааха, худалдаа наймаанай эмхинүүдые байгуулалсаха. Арбан гурбан жэлэй туршада МНР-тэ хүдэлөө. 1933 ондо турэл Башкиридаа бусажа ерээ hэн.

1939 ондо Козлов Монгол орондо дахин ерээ. Юуб гэхэдэ, японтон МНР-тэ добтолоо ха юм. Монгол сэрэгшэдтэй Гумер Мустафьевич суг ябажа, япон самурайнуудые Халхын гол дээрэ бута сохилсоо hэн.

Монгол арадай урда ехэ габьяатай байhанайнь түлөө МНР-эй правительство тэрэниие хэдэн орден, медальнуудаар шагнаа hэн.

Н. САМОХИН,
журналист.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. М. Козлов монгол нүхэдэйнгөө бэлэглэhэн тэрлиг үмдөөд hууна.

Авторай фото.
Уфа хото.

БАЯРТАЙ УУЛЗАТАРАА, „БАЙГАЛ"

Дуу болон «Байгал» ансамблиин hураг суу холуур таранхай.

Үнэхөөроошье «Байгал» ансамблиин коллектив уужам дэлгэр СССР ороной аха дүү олон республикануудта, мүн хизаар, областьнуудта айлшалжа, уран гоё хатарнуудаа харуулhан, хонгёо дуунуудаа ханхинаса зэдэлүүлhэн байха.

РСФСР-эй арадай артист Баир Егоровой сценэ дээрэ гаража ерээд, энэдхэг, монгол, халимаг арадуудай хатарнуудые уран гоёор, зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмөөр гүйсэдхэхэдэнь, зал соо hууhан хүн зон нэрьемэ альга ташалгаар угтажа, «бис» гэлдэн хашхаралдадаг. Үгышье hаа РСФСР-эй габьяата артистка Чимита Шанюшкинагай буряад, монгол дуунуудые уянгата мүнгэн хоолойгоор ханхинуулхадань, Буряад, Монгол оронуудай сэнхир уняарта тала, хонгёо горхонууд, уужам дэлгэр тэрэ нэмжээ хэмжэн, сэлмэг тэнгэреэр хөөрэн дэгдэhэн хүбэн сагаан үүлэд шагнаhан хүнэй нюдэндэ харагдахадал гэдэг.

Мүн хатарша уран басагадай сценэ дээрэ гараад, «Манай басагад» гэжэ хатарые далайн долгиной намилзаhан, түүдэг галай дүлэнэй маягтайгаар шарбан дэбхэрhэн мэтээр гүйсэдхэхэдэнь, сэдьхэл зүрхэн уяраагүйдөө аргагүй. Тиихэдэ шуран бэрхэ хүбүүдэй «Хазаар моритон» гэhэн хатарые сэлгеэ талада олон мянган турууннуудай барабан сохин нэшэгэнэhэн мэтээр гүйсэдхэхэдэ, эмниг дошхон хүлэгые ургалжа баряад, эмээллэжэ унаад, тэнгэридэ хүрэтэр тооhо татуулан гүйлгэхэ дуран хүрэдэг шуу.

Уран бэлигтэй артистнууд «Байгал» ансамбльда хүдэлжэ, Буряад ороной искусство хүгжөөхэ, олоной дунда үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ нангин хубитаяа оруулна.

Эдэнэр хэд бэ гэхэдэ, РСФСР-эй арадай артист Баир Егоров, РСФСР-эй габьяата артистка Чимита Шанюшкина, Буряадай АССР-эй арадай артистка Клавдия Шулунова, дирижер, Буряадай АССР-эй габьяата артист Сергей Балдаев, Буряадай АССР-эй габьяата артистнууд Василиса Гергенова, Людмила Халбаева, Нина Пакеева, Владимир Шагжиев, Михаил Фатеев, Эрнест Матоваров болон бусад эндэ хүдэлжэ, уран шадабари бэлигээ улам хурсадхажа ябадаг.

Үнгэрэгшэ 1975 ондо «Байгал» ансамблиин артистнууд Алас-Дурна зүгэй хотонуудта, Тувын, Яхадай АССР-нүүдтэ, Хакасай автономито, Эрхүүгэй областьнуудта, Красноярскын хизаарта, БАМ-ай барилгашадта айлшалан ошожо, хоёр зуу гаран концерт харуулаа.

Ансамблиин программа удха түгэлдэр, баян. Буряад арадай дуунууд болон хатарнууд эндэ ороно. «Ёохор», Ж. Батуевай сюитэ, «Манай басагад», «Хазаар моритон», «Мэндээшэн» гэhэн хатарнуудта ансамблиин хатарша хүбүүд, басагад хабаадана. «Ажалай hайндэр» гэhэн шэнэ сюитэ эндэ гүйсэдхэгдэнэ. Буряад арадай хатарнууд огсом дорюун, ирагуу аялгата хүгжэмөөр шэмэглэгдэнхэй.

Ород, украин, монгол, хальмаг арадуудай хатарнууд ансамблиин репертуарта ороно.

— Үнгэрhэн жэл хадаа манай ансамблиин ажабайдалда ехэ удха шанартай байгаа. Совет арадай юhэдэхи табан жэлэй түсэбые дүүргэхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэжэ байhан үедэ бидэнэршье ажалша хүн зониие шэнэ илалта, шэнэ амжалтануудта зоригжуулхын тула бүхы хүсэ шадалаа, оролдолгоёо, уран бэлигээ гаргахые оролдообди. Ябаhан лэ газартамнай хүн зон бидэниие баяртайгаар угтажа байгаа. Манай ажалшадай ажаhуудалай жэлhээ жэлдэ hайжаржа байhые, гоё hайханиие, искусство гээшые гүнзэгыгөөр ойлгодогые бидэнэр хоёр нюдөөрөө хаража баясанабди. Иимэ үедэ хүн зоной урда концертнүүдые табижа ябахада урматай, — гээд, концертын таhагые даагша Галина Петровна Кулагина хөөрэнэ.

Ансамблиин уран hайханай талые РСФСР-эй арадай артист Баир Егоров, хүгжэмэй талые Буряадай АССР-эй габьяата артист Сергей Балдаев ударидан хүтэлбэрилнэ.

...Январиин 28. Улаан-Үдэ хотын түмэр замай станци. Хүхэ ногоон вагонуудые шагтагалhан экспресс уянгатай дохёо татаhаар зүүн тээhээ дүтэлэн ерэбэ. «Байгал» ансамблиин артистнууд тэрэ поездо hууба.

Тэдэнэр Тюмень, Свердловск, Курган, Челябинск, Омск, Барнаул, Новосибирск хотонуудта ошожо, концертнүүдые харуулхань. Тэндэhээ бусаха замдаа «Байгал» ансамблиинхид Яхадай АССР-тэ айлшалжа ошохо юм.

Баяртай уулзатараа, «Байгал»!

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Байгал» ансамблиин артистнууд Улаан-Үдын түмэр замай станци дээрэ. Зүүн гарhаа: Светлана Халбаева, Лариса Хогоева, Дарима Найданова, Дарима Доржипаламова, Роза Цыренжапова гэгшэд.

Авторай фото.

Гунга ЧИМИТОВ

ТАБАН ЖЭЛЭЙ АЛХАМУУД

Түүхэдэ ороhон
Түсэбтэ табан
жэлнүүдэймнай
Домог суута
Доhолгоото алхамууд
Аба оронойм
Алиш хизаар нютагуудта
Омог залуугаар,
Огсом шангаар дуулдана.
Согтой, баяртай
Совет хүн бүхэнэймнай
Ашата хэрэгые,
Алдар солые урнална.
Урма зоригтойгоор
Урагшаа дабшаха замые
Хурсаар хаймадан,
Холо руу шэртэн
хараална.
Дорьбоо ехэтэ
Дорюун манай алхамууд
Дэлхэйн бүмбэрсэг
Дээрэ табаран соностоо.
Энхэ амгалан
Эхэ орон тээшэмнай
Этигэл дүүрэнээр
Энхэрэн шэртэн байгааша
Хани нүхэднай
Халуун зүрхэнhөө
баясажа,
Хүлөө олон
Хамта манаар алхалаа.
Табан жэл соо
Табин жэлээр хэмнэмэ
Дабшалтымнай
Дайсад хаража бахардаа
Анханhаа батаар,
Алда утаар алхалаабди.
Алхам бүхэнhөө
Ажалай ошо сасаргаабди.
Дабаха ёhотой
Дабаагаа саг соонь
дабаабди.
Дабхар ехэ
Даабаряа дүүргэжэ
шада...
Замбуулинайнгаа
Заха хизааргүй үндэр...
Залгаа олон
Онгосонуудаа хөрбэжэ,
Газарайнгаа
Гайхамшагта бэлэгые
Гайтай ураhаар
Гар дамжуулан абажа
Бартаа хүбшэдэ
БАМ захатые табижа,
Шэдитэ хабаараа
Шэнэ хотонуудые ба...
Уужам Сибириин
Урасхал түргэн го...
Гэрэл түгөөхэ
ГЭС-үүдые олоор
бодхо...
Хүдөө тосхоноо
Хүүемэ хото болгожо,
Хүгжэлтын ехэ
Хүсэтэ жэшээ харуу...
Арад олондоо
Ашата жаргал үршөө...
Алтан дэлхэйдэ
Амгалан байдал тогтоо...
Юрөөлдэ хүртэмэ
Юhэдэхи табан жэлэ...
Ажалай илалтын
Агуу hүлдэ болгообди
Алхам бүхэндөө
Амжалтатай золгообд...
Түүхэдэ ороhон
Түсэбтэ табан
жэлнүүдэй...
Домог суута
Доhолгоото алхамууд
Аба оронойм
Алиш хизаар нютагууд...
Омог залуугаар,
Огсом шангаар дуулда...

ТААБАРИ ТААГТЫ

Манай газетын байгша оной январиин 17-ной номерой «Толиин» хуудаhанда «Арадай аман зохёолой абдарhаа» гэhэн гаршаг доро Вл. Лубсановай «Буха улаан шэнэhэнэй дэргэдэ» гэhэн материал соо таабаринууд хэблэгдээ hэн. Эдэ таабаринуудые Захааминай аймагай Бүргэ тосхондо ажаhуудаг Нина Хандажапова зүбөөр таажа, тайлбаринуудыень бидэндэ эльгээгээ. Эдэ тайлбаринуудынь: **1. Бурханай хүрдэ. 2. Буряад эмээл. 3. Тибhэн. 4. Тогоонной архи нэрэлгэ.**

Нина Хандажаповагай эльгээhэн таабаринуудые уншагшадайнгаа анхаралда дурадханабди.

Таагаад туршагты.

1. Эб ноён,
Хаб ноён,
Эзэн тайшаа,
hуумал бурхан.

2. Хүбхэр хонин
Хэбтээ хэбтээ —
Таргалаа.

3. Арбан солдадай
халдаагүйдэ
Ангалзуур баатар халдаа.

4. Монголой нохой
Модон hүүлтэй.

5. Табхар лама
Тархяа шааба.

6. Дайн шубуунай
Дали шэнги,
Дайсан үбгэнэй
Эмээлэй бүүргэ шэнги.
Ута голой
Урал шэнги,
Нарин голой
Харгы шэнги.

7. Таршагар азарга
Талаар дүүрэн
Адуу суглуулба.

ПРАВДА БУРЯТИ...

Нэгэдэхи хуудаh... «Залуушуулда этигэн ... ха» — түрүү бэшэг. «... дахи табан жэлэй ... вахтада» — суглуул... «Хүдэлмэришэдэй хүдэр... раар» — репортаж. «... орон: шэнэ hонин» — ... луулбари.

Хоёрдохи хуудаh... «Үрэhэ хүрэнгэ — ур... эшэ үндэhэн» — Ф. Б... вэй, Т. Шигаевай ста... «Энэ уулзалгые хүлеэнэб» — Г. Клепниковэй статья. Ре... цида ерэhэн бэшэгүү... «Шэнэ нөөсэ аргануудые ... дэрэлгэ» — П. Маланов... корреспонденци.

Гурбадахи хуудаh... «Тэрэнэй нэрэ хэтэ мүнхэ...» О. Серовагай статья. «Сэ... гэшүүн оронуудай түл... харгы зам» — АПН-эй м... риал. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаh... Субботын үдэрэй хуудаh...

СЭНХИР ЭКРА...

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАМ...

«Орбита» 09.35 — Ак... тикаар Болгариин, Поль... СССР-эй суглуулагдамал ... мандануудай телевизи... мүрысөөн (үнгэтэ). 10.... «Табан жэлэй баатар... гэhэн серинhэ. «Первая... баримтата фильм (үн... 10.45 — «Джульбарс» — ... нофильм. 12.00 — Шэнэ ... нин. 12.10 — «Ниточка и ... тенок» — мультфильм (... тэ). 12.20 — Забhарла... 12.30 — «Үхибүүдтэ — ... амитадай гүлгэд тухай» (... гэтэ). 13.00 — «Хүн. Г... дэлхэй. Замбуулин» (ү... тэ). 13.30 — «Үглөөнэй ... то» — хүгжэмтэ дамжу... (үнгэтэ). 14.00 — «Элүүр ... хэ байлга» (үнгэтэ). 14... — «Хани харилсаан» — ... журнал (үнгэтэ). 15.00 ... «Очевидное — неверо... ное» (үнгэтэ). 16.00 — «... щие песни» — Гүрэнэй ... демическа Моссоведэй нэр... жэтэ театрай зүжэг. 17.50 ... Забhарлалга. 18.00 — Х... жэмэй hонин. 18.30 — «В... мя». 19.00 — Э. Чел... дуулана (үнгэтэ). 19.10 — ... робатикаар телевизионно ... рысөөн. Болгари, Поль... СССР. 19.55 — «За ст... страха» — барнмтата филь... 21.00 — Шэнэ hонин. 21.15 ... Спортын hонин (үнгэ... 21.50 — «Дуун-75». — Б... союзна телевизионно V ... тивалиин түгэсхэлэй үд... (үнгэтэ). 23.20 — Забhар... га. 23.30 — «Уран зу... тухай хөөрэлдөөн». «РСФС... эй арадай уран зураа... С. П. ба А. П. Ткачев... (үнгэтэ). 24.00 — «Вр...

ШОГ

ӨӨРЫН hАНАМЖА

Өөрын hанамжатай ябахань ямар гэжэ hананат? Юрэдөө би тэрэ гэhэнhээ хойшо өөрынгөө hанамжые шангаар хэлэхээ болёо агшаб.

Би театрта хүдэлөөд үзөө хүм. Нүхэрни театрай мэдээжэ артист аад, намай зууршалhан юм даа. Оройдоол хоёр үдэр хахад соо ажаллаа болоо хүм.

Театрта абтаhанайнгаа үглөө үдэшэ нүхэрэйнгөө наадахые хаража hуугаад, зүгээрээ дүүрэхэлээр ... саана ошобо гээшэб. Нүхэрни олон. танигдаагүй хүнүүдэй дунда hууба гээшэ.

— Зай, бишни хэр наадабиб? — гэжэ тэрэмни hураба. Сэхыень хэлэхэдэ, ехэл дунда зэргээр наадаа юм. Танигдаагүй хүнүүдэй дунда муугаар наадааш гэхээ аягүйрхөөд:

— Ши яhала hайнаар наадаалши даа. Угы, теэд ямар тэнэг амитан иимэ зохёол бэшээ юм. Оройдоо хүнэй наадахаар.., —гэжэ байтарни, нүхэрни хажууhаам хадхаад, «ааляар, авторынь эндэ байна» гэжэ шэбэнэбэ. Бишье баhал аягүйрхэжэ:

— Зохёолшье гэмгүй зохид hайн аад лэ, хүгжэмынь оройдоо бирагүй.., «тэнэг, хажуудаш композиторынь байна ха юм» гэжэ нүхэрни шэбэнэбэ.

— Хүгжэмынь аялга hайнтай режиссерой hайнаар бодомжотойгоор табиhан байгаа hаа, — гэжэ байтарни, хабирга руумни нүхэрни шанга гэгшээр хадхажархиба. Баhа режиссерынь эндэ байгаа юм байна гэжэ тухайлбаб. Хоёр галай дунда орошоод, гарасалдахаяа ойлгожо ядажа байтараа:

— Юрэдөөл, hайн лэ зүжэг болоо хаш даа. Харин би өөрөө искусство тушаа юушье ойлгодоггүй хүн хаб даа,—гэхэтэймни адли хүндэхэн гар мүр дээрэмни табигдашаба. Эрьежэ харан гэhээм, театрай директор өөрөө байжа байхадаа яахабши.

— Искусство ойлгодоггүй хүниие бидэ артист болгожо абадаггүйбди. Ондоо ажал бэдэрхэдэтнай болохо, — гээд саашаа ябашоо бэлэй.

Одоо тэрэ гэhэнhээ хойшо өөрынгөө hанамжые сэхэ хэлэхээ болиhон хүм.

Вл. ЛУБСАНОВ.

ОНЬhОН ҮГЭНҮҮД

Альгадуулхадаа алаг болохогүй,
Хэлүүлхэдээ хээр болохогүй.
Дүрөө гэжэ жиихэ, дүү гэжэ найдаха,
Дүрөө уташье hаа, газарта хүрэдэггүй,
Дүү бэрхэшье, ахадаа хүрэдэггүй.
Хонин муудахадаа жороо болодог.
Хүн муудахадаа бөө болодог.
Үнеэн үхэхэдөө hүтэй болодог.

Даб дээлэ даха олдохогүй.
hайн эрэ ябаhанаа хэлэдэг,
Муу эрэ эдиhэнээ хэлэдэг.
Боориhоо гараhан булаг боожо шададаггүй,
Хадаhаа гараhан булаг хаажа шададаггүй.
Аляа — зөөри бараха,
Архи—тархи бараха,
Архи уубал зугаалдаг,
Аарса уубал ажалладаг.

С. СКОЛЬЖИКОВОИ
суглуулбарнhаа.

ФЕЛЬЕТОН

НЭРЭГҮЙ БЭШЭГҮҮД

Энэ хүниие
Эгээл түрүүн харахадаа
Даруу номгон,
Даншье hайн зантай,
Урдаhааш
Уриханаар малайсар
энеэhэн
hанаагаа зобоhон
hайхан сэдьхэлтэй,
Нүгэл мууе хээгүй
Нүхэр шэнгеэр үзэгдэхэ.
Харин...

1.

Дээдын нэгэ зургаанда
Дэмы олон бэшэгүүд
Тэрэ дээрэhээнь
орожо,
Дэбтэр зузаан болобо:
«Хүршэмнай юрын хүн,
Хүдэлдэг газарынь—
комхоз
Абадаг салингынь гэжэ
Ахиршаг байха даа.
Теэд тэрэмнай гэнтэ
Тэбхэр улаан «Жигули»
Газаагаа асараад,
Гаhайжа байбал даа.
Бидэнэр нэгэ гэрэйхи;
Бэрхэ шуран тэрэниие
Мэдэхын саада тээ
Мэдэжэл байнабди.
Салингай мүнгэ
суглуулжа,
Сохом тэрэ зобоогүй.
Сэбэр бэшэхэн «олзо»
Сээрлэнгүй абаа
ёhотой.
Ута гарай хүсөөр,
Ульгам мэхын аргаар
Хурдан энэ машина
Худалдажа абаа ёhотой.
«Манай ноён дарга
Мангартай ерэдэг хаш
Хүйтэн, түүхэй уhа
Хүлд байса уудаг.
Үбшэн толгойтой аад,
Үрхирсэ хараадаг бидэнээ.
Ажал өөрөө хэдэггүй
аад,
Аашалдаг, самнадаг»...
«Минии нэгэ танил —
Мэдэнэт нэрэ обогыень —
. . . .
Арбаад жэлдэ hуража,
Арай шамай гэжэ,
Дээдэ hургуули
Дүүргэhэн байха юм.
Харин мүнөө тэрэмнай
Кандидат болонхой.
Абари зангынь
Аргагүй шэрүүн болонхо
Архидажа ерээд гэртээ
Аашалиа үдэшэндөө.
hамгаяа сохино эгтээ,
hамна үдьхэлөө үүдээ...»
«Минии предприятида
Минии бэшэхэн хэрэгүүд
Ходо боложо байна,
Контроль хэхээр хаш.
Үдэшэндөө заримашуул
Үлоод тэндээ архидана.
Цехэй начальник
Сэржэмдэ хабаадана.
Заводой комитедээрхин
Заатагүй мэдэhэншье hаа,
Ойлгоошогүй болоод,
Ойгуурнь үнгэрдэг...»

2.

Иимэ удхатай бэшэгүүд
Ирайжа олоороо хэбтэнэ.
Нэгэ хүнэй гараар
Нэрэ hурагүй бэшэгдэнэ.
Авторынь хэн бэ?
Арайл таахын аргагүй.
Эдээхэн бэшэгүүдтээ
Эзэнинь гараа табяагүй.

3.

Энэ хүн анханhаа
Эгээл тон аймхай.
Шаг гэhэн
Шаазгайhаа
Шандагандал
Шадал соогоо зугаданхай.
Хүнэй нюдэ руу
Хүрэhөөр сэхэ харангүй,
Мууе бэдэржэ,
Мунхидаг, зободог.
Бури шабар сэдьхэлынь
Бултайжа эхилээ.
Бэшэhэн тэрэ хардалгань
Элиржэ эхилээ.
Хамаг дутуу дундые
Хараад хёрхо нюдөөр
Суглаан дээрэ
Сэхэ хэлэжэ шадахагүй
Аймхай, мэхэтэй,
байhандаа
Анонимщик болонхой.
Хурилсал, атаархалынь
Хурсадана үдэр бүри.
Худал бэшэг зохёожо,
Хуурмаг үгэ тараажа,
hууна үдэшэ бүри.
«Могойн эреэн газаагаа,
Хүнэй эреэн досоогоо» —
Мэдэжэ тэрэ хүниие,
Мэхэ, гохыень
элирүүлжэ,
Бэхэдэл сэдьхэлыень
хаража
Бэшээб энэ фельетон.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

Редакторай орлогшо М. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефонууд

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35, телефоны: приемная — 2-54-93, секретариат — 2-66-77, общественная приём... ная — 2-56-62.

Буряадай журналистнуудай холбооной правлени «Пра... даhаа» — Буряадай АССР ба Шэтын областьдо бай... корреспондент

Анатолий Георгиевич
СОКОЛОВ

сагhаа урид наhа бараба гэжэ мэдээсээд, гэр бүлынхи... тэнь гүнзэгы шаналалаа мэдүүлнэ.

Февралиин 2-ой 14 часта политическэ гэгээрэлэй Ба... шангhаа хүдөөлүүлгэ эхилхэ. Наhа барагшатай хахасал... 12 часhаа захалха.